

OPETUSHALLITUS

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT KÄYTTÖÖN

© Opetushallitus

ISBN 952-13-2723-5 (nid.)

ISBN 952-13-2724-3 (pdf)

ULKOASU: Kirsti Pohjapelto

PAINOPAIKKA: Dark Oy, Vantaa 2006

||||||| SISÄLLYS

1	AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT	5
1.1	Mitä ammattiosaamisen näytöt ovat?	6
1.2	Miksi ammattiosaamisen näyttöjä tarvitaan?	7
1.3	Mikä on kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineisto?	9
1.4	Ammattiosaamisen näyttöjen ja näyttötutkintojen näyttöjen yhtäläisyydet ja erot	10
2	AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT TYÖELÄMÄYHTEISTYÖNÄ	15
2.1	Koulutuksen järjestäjän tehtävät ammattiosaamisen näyttöjen toimeenpanossa	18
2.2	Toimielimen asettaminen ja tehtävät	21
3	AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN OPETUSSUUNNITELMASSA	27
3.1	Yhteinen osa	28
3.2	Tutkintokohtainen osa	30
4	OPIKELIJAN OHJAUS JA TUKE	35
5.	AMMATTIOSAAMISEN OSOITTAMINEN JA ARVIOINTI	39
5.1	Ammattiosaamisen näytön suunnittelu	40
5.2	Ammattiosaamisen näytön toteutus	41
5.3	Ammattiosaamisen näytön arviointi	43
5.4	Arvosanasta päättäminen	46
5.5	Ammattiosaamisen näytön uusiminen, arvosanan korottaminen ja arvioinnin oikaisu	47
6	ARVIOINNIN TALLENTAMINEN JA TODISTUKSET	49
6.1	Arviointitiedon tallentaminen	50
6.2	Todistukset	52
7	AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN LAADUNVARMISTUS JA AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT OSANA KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN LAADUN HALLINTAA	53
7.1	Ammattiosaamisen näyttöjen laadun varmistaminen ja kehittäminen	54
7.2	Ammattiosaamisen näytöt osana koulutuksen järjestäjän laadunhallintaa ja -arviointia	56
7.3	Kansallinen oppimistulosten arviointi	57
	LIITTEET	59

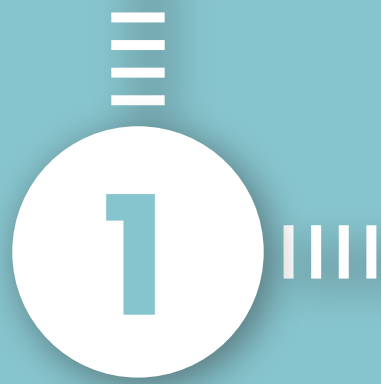
Ammattiosaamisen näytöt käyttöön -opas on suunnattu kaikille ammattiosaamisen näyttöjen parissa työskenteleville helpottamaan ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottoa. Opas on laadittu erityisesti niille koulutuksen järjestäjille, opettajille ja työelämän edustajille, jotka suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat ammattiosaamisen näyttöjä. Koulutuksen järjestäjien asettamissa toimielimissä voidaan oppaan avulla perehtyä tehtäviin, jotka liittyvät ammattiosaamisen näyttöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja valvontaan.

Ammattiosaamisen näyttöjä on kehitetty ja kokeiltu Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittamissa näyttöprojekteissa. Kokeiluista saatuja kokemuksia on hyödynnetty säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden muutosten valmistelussa. Ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät säädökset ja määräykset ovat oppaan liiteosassa (liitteet 1–3).

Oppaan liitteenä on myös valtion, kuntien ja työelämän keskusjärjestöjen antama suositus, joka on merkittävä kannanotto työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen puolesta (liite 4). Suosituksen toivotaan leviävän työpaikoille ja kannustavan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen kehittämiseen koulutuksen työelämäyhteistyönä.

Opas on valmistettu ESR:n tuella, ja sen kirjoittamisesta ovat vastanneet Opetushallituksen asiantuntijat.

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT

1.1 MITÄ AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT OVAT?

Ammattiosaamisen näytöt ovat ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteisessa koulutuksessa osa opiskelija-arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia säätelevät laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta muutoksineen (L 630/1998, L 479/2003, L 601/2005, A 811/1998, A 603/2005) sekä Opetushallituksen määräys (M 32/011/2005) ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteista.

Ammattiosaamisen näytöt ovat koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhdessä suunnittelema, toteuttama ja arvioima työtilanne tai työprosessi. Ammattiosaamisen näyttössä opiskelija osoittaa tekemällä käytännön työtehtäviä mahdollisimman aidoissa työtilanteissa, miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelman perusteiden ammatillisten opintojen tavoitteissa määritellyn työelämän edellyttämän ammattitaidon. Ammattiosaamisen näytöt eivät muuta nykyisin käytössä olevia arvioinnin kohteita ja kriteerejä, vaan opiskelijan arviointi perustuu edelleen opetussuunnitelman perusteissa annettuihin määräyksiin.

Ammattiosaamisen näytöillä arvioidaan muun arvioinnin ohella opiskelijan ammatillista osaamista työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa. Ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt ovat osa koulutusta ja sijoittuvat koko koulutuksen ajalle.

Ammattiosaamisen näytöt annetaan kaikista ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksista (90 ov). Poikkeuksena ovat kuitenkin ne valinnaiset opinnot, jotka sisällöltään ovat yhteisiä opintoja tai lukio-opintoja. Näitä opintoja ei arvioida näytöillä. Koulutuksen järjestäjän päätöksellä ammattiosaamisen näyttö voidaan antaa myös vapaasti valittavista opinnoista (10 ov), mikäli ne ovat ammatillisia. Yhteisistä opinnoista (20 ov) ei anneta erillisiä näyttöjä.

Ammattiosaamisen näytöt

- ovat koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhdessä suunnittelemlia, toteuttamia ja arvioimia työtilanteita
- antavat opiskelijalle mahdollisuuden osoittaa käytännön töissä, miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelman perusteiden ammatillisten opintojen tavoitteissa määritellyn keskeisen osaamisen
- sijoittuvat koko koulutuksen ajalle
- ovat osa opiskelijan arviointia
- annetaan kaikista ammatillisista opintokokonaisuuksista.

1.2 MIKSI AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJÄ TARVITAAN?

Ammattiosaamisen näytöt otetaan käyttöön

- varmistamaan koulutuksen laatua ja vahvistamaan työelämäyhteyksiä
- yhtenäistämään opiskelijan arviointia ja antamaan palautetta opiskelijan käytännön ammattitaidosta
- helpottamaan opiskelijoiden siirtymistä työelämään
- antamaan koulutuksen järjestäjille tietoa opetussuunnitelmien, opetusjärjestelyiden sekä ohjaus- ja tukitoimien toimivuudesta
- tuottamaan tietoa oppimistulosten kansalliseen arviointiin.

Opiskelijan näkökulmasta ammattiosaamisen näytöt

- tuovat opiskeluun tavoitteellisuutta
- yhdenmukaistavat arviointia
- lisäävät koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja käytännönläheisyyttä
- antavat mahdollisuuden näyttää ammatillinen osaaminen käytännössä
- lisäävät opiskelumotivaatiota
- yksilöllistävät opiskelua
- helpottavat työllistymistä.

Erilaisissa näyttöympäristöissä toteutetut ammattiosaamisen näytöt edellyttävät henkilökohtaisia opiskelusuunnitelmia. Suunnitelmien tekemiseen opiskelija osallistuu yhdessä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa. Osallistuminen ammattiosaamisen näytön suunnitteluun selkeyttää opiskelijalle, mitä osaamista arvioidaan ja millaisia kriteerejä arvioinnissa käytetään. Tämä kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja ja tehostaa opiskelua. Avoimuus näyttöjen suunnittelussa ja arviointikeskustelu ehkäisevät ennalta ristiriitatilanteita ja poistavat arviointiin mahdollisesti liittyviä epäselvyyksiä.

Ammattiosaamisen näytöissä käden taidot ja käytännön tekeminen pääsevät oikeuksiinsa. Tämä monipuolistaa arviointimenetelmiä. Kokemukset osoittavat, että opiskelijat arvostavat työpaikalla oman alan ammattilaiselta saatua palautetta, joka kasvattaa myös opiskelijoiden ammatti-identiteettiä. Työelämästä tulevalle arvioijalle halutaan näyttää parasta. Ammattiosaamisen näytöistä saamallaan näyttötodistuksella opiskelija voi myös myöhemmin osoittaa ammattitaitoaan työnhakutilanteissa.

Koulutuksen järjestäjän ja opettajan näkökulmasta ammattiosaamisen näytöt

- ohjaavat opetusta ja arviointia opetussuunnitelman perusteiden ja muuttuvan työelämän tarpeiden suuntaiseksi
- monipuolistavat opiskelijan arviointia ja arviointimenetelmiä
- edellyttävät opettajien välistä sekä opettajien ja työelämän tiivistä yhteistyötä
- tuovat tavoitteellisuutta ja käytännölläisyyttä työssäoppimiseen ja muuhun opetukseen
- auttavat opettajia ylläpitämään ammattitaitoa
- antavat koulutuksen järjestäjälle välineitä itsearviointiin ja tietoa koulutuksen kehittämisen pohjaksi.

Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto vaatii työssäoppimispaikoilla ja opilaitoksissa yhteistyötä sekä edellyttää koulutuksen järjestäjiltä voimavarojen suuntaamista uudentyyppiseen opettamiseen ja arviointiin. Ammattiosaamisen näyttöjä tukee opetus, joka on jaksotettu laajoiksi työelämälähtöisiksi kokonaisuuksiksi, sekä käytännöt, jotka mahdollistavat opettajien ja työpaikkaohjaajien osaamisen joustavan hyödyntämisen. Kokemusten perusteella ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto vahvistaa arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin pohjautuvaa opiskelijan arviointia. Lisäksi ammattiosaamisen näyttöjen myötä arvioinnissa korostuu työelämän tarpeet.

Työpaikkaohjaajien kouluttaminen arviointityöhön ja opettajien mahdollisuus työelämäosaamisensa päivittämiseen tuovat laatua ammattiosaamisen näyttöihin ja työssäoppimiseen.

Ammattiosaamisen näytöillä saadaan tietoa opiskelijoiden oppimistuloksista. Tiedon perusteella voidaan päätellä, tuottaako opetus riittävää ja työelämän näkökulmasta relevanttia osaamista. Itsearviointiprosessi kannattaa suunnitella niin, että saatava palaute hyödynnetään koulutuksen kehittämisessä.

Työelämän näkökulmasta ammattiosaamisen näytöt

- antavat mahdollisuuden vaikuttaa siihen, millaisia työntekijöitä alalle valmistuu
- varmistavat alalle valmistuvien työntekijöiden ammatillisen osaamisen ja koulutuksen työelämävastaavuuden
- helpottavat rekrytoinnissa ja perehdyttämisessä
- varmistavat ammatillisen koulutuksen tasalaatuisuutta eri oppilaitoksissa
- haastavat työyhteisön oppimaan.

Työelämälle on tärkeää, että ammatillisen koulutuksen laatu varmennetaan ja opiskelijoiden ammatillinen osaaminen arvioidaan luotettavasti. Tiivistyvä yhteistyö oppilaitosten kanssa lisää mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, millaista ammatillista osaamista työelämään siirtyvillä opiskelijoilla on. Työeläältä saatu palaute on jo nyt vaikuttanut myös niin, että opetuksessa on otettu käyttöön nykyistä työelämälähtöisempiä ratkaisuja.

Opiskelijan ammattiosaamisen näytöistä saama näyttötodistus kertoo arvosanan lisäksi sen, millaisia näyttöjä opiskelija on tehnyt ja missä näytöt on annettu. Näyttötodistuksen perusteella on työhönottotilanteissa mahdollista päätellä entistä tarkemmin, millaista osaamista opiskelijalla on. Kansallisten näyttöaineistojen pohjalta toteutetuissa näytöissä työnantajat voivat luottaa myös siihen, että eri oppilaitosten antamat arvosanat osaamisesta ovat vertailukelpoisia.

Työssäoppimisen ja näyttöjen suunnittelu edellyttää työssäoppimiskaikan toiminnan analysointia. Kehittämiprojekteissa saatujen kokemusten mukaan työelämäneustajien, opettajien ja opiskelijoiden yhteisissä keskusteluissa syntyy ideoita työyhteisön toiminnan kehittämiseksi. Ammattiosaamisen näytöt työpaikalla ovat innostaneet syventämään ja päivittämään myös työyhteisön omaa osaamista.

1.3 MIKÄ ON KANSALLINEN AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖAINEISTO?

Kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin on laadittu kansalliset ammattiosaamisen näyttöaineistot voimassa olevan opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden pohjalta. Aineisto ei ole normi, vaan tukimateriaali, jota koulutuksen järjestäjät, opettajat ja työpaikkaohjaajat voivat käyttää ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelun ja toteuttamisen apuna. Aineisto ohjaa ammattiosaamisen näyttöjen paikallista toteuttamista ja yhdenmukaistaa opiskelijan arviointia. Näyttöaineistoja hyödyntävä koulutuksen järjestäjä voi varmistua siitä, että näytöt kattavat keskeisen tutkinnossa vaadittavan ammatillisen osaamisen.

Tutkintokohtaiset kansalliset ammattiosaamisen näyttöaineistot sisältävät opintokokonaisuuksittain seuraavat asiat:

- Näytön kuvaus -kohdassa on määritely se opintokokonaisuuden keskeinen osaaminen, joka ammattiosaamisen näytöllä osoitetaan. Osaaminen on kuvattu työelämän toimintaa vastaavana tekemisenä ja työprosessina.

- Näyttöympäristö -kohdassa on kuvattu osaamisen näyttämisen kannalta olennaiset vaatimukset. Kansallisessa ammattiosaamisen näyttöaineistossa annetaan ohjeet siitä, millaisissa olosuhteissa ja millaisessa ympäristössä tai työyhteisössä ammattiosaamisen näyttö on hyvä toteuttaa. Lisäksi annetaan ohjeita siitä, millaisia materiaaleja, välineitä ja laitteita tarvitaan, jotta opiskelija pystyy osoittamaan osaamisensa ja jotta osaaminen voidaan luotettavasti arvioida.
- Näytön arviointi -kohdassa on määritelty arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit. Arvioinnin kohteet ohjaavat arvioijaa kiinnittämään huomiota asioihin, jotka arvioinnissa ovat keskeisiä. Arviointikriteerit auttavat arvioijaa määrittelemään opiskelijan osaamisen tason suhteessa ennalta asetettuihin tavoitteisiin. Arviointikriteerit on laadittu opetussuunnitelman perusteiden pohjalta kolmiportaisesti.

Kansalliset ammattiosaamisen näyttöaineistot ovat saatavilla Opetushallituksen verkkosivuilla osoitteessa www.oph.fi. Seuraavan kerran tutkintokohtaisia opetussuunnitelman perusteita uudistettaessa niihin sisällytetään näytön perusteet. Näytön perusteiden valmistelussa hyödynnetään kansallisista ammattiosaamisen näyttöaineistoista ja ammattiosaamisen näytöistä saatuja kokemuksia.

1.4 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA NÄYTTÖTUTKINTOJEN NÄYTTÖJEN KESKEISET PIIRTEET

Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa joko opetussuunnitelman perusteiden mukaisessa koulutuksessa tai näyttötutkintojärjestelmässä näyttötutkintona. Kumpainkin perustutkinnon suoritustapa antaa valmiudet samanlaisiin tehtäviin työelämässä. Opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet on yksi asiakirja, koska ammatillisten opintokokonaisuuksien ja niitä vastaavien tutkinnon osien tavoitteet ovat samat.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaisella koulutuksella ja ammattiosaamisen näytöillä sekä näyttötutkinnoilla on paljon yhteistä. Taulukossa 1 esitellään opetussuunnitelman perusteiden mukaisen koulutuksen ja näyttötutkintojärjestelmän keskeiset piirteet.

Taulukko 1. Opetussuunnitelman perusteiden mukainen koulutus ja näyttötutkinnot

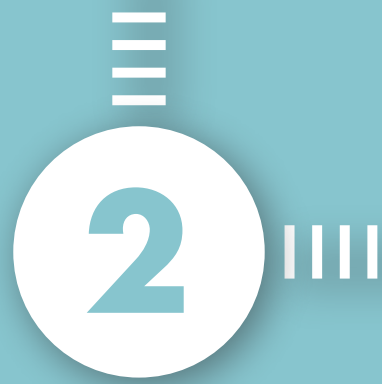
	OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN MUKAINEN KOULUTUS	NÄYTTÖTUTKINNOT
Lainsäädäntö	<p>Koulutusta ja tutkinnon suorittamista säätelee laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta.</p> <p>Opetus ja ammattiosaamisen näytöt perustuvat opetussuunnitelman perusteisiin.</p>	<p>Valmistavaa koulutusta ja tutkintojen suorittamista säätelevät laki ja asetus ammatillisesta aikuis-koulutuksesta.</p> <p>Lisäksi aikuisten ammatillisesta peruskoulutuksesta on voimassa, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään.</p> <p>Valmistava koulutus ja tutkintojen suorittaminen perustuu näyttötutkinnon perusteisiin.</p>
Tutkinto	Ammatillinen perustutkinto	Ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto
Koulutus	<p>Tutkinto suoritetaan osallistumalla koulutukseen, työssäoppimalla ja antamalla ammattiosaamisen näytöt ammattitaidosta.</p> <p>Ammattiosaamisen näytöt sijoituvat koko koulutuksen ajalle ja ovat osa koulutusta ja opiskelijan arviointia.</p> <p>Opiskelija voi henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti saada tunnustetuksi aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankitun osaamisen. Osaamisen tunnustamisen avulla vältetään opintojen päällekkäisyyttä ja lyhennetään opiskeluaikaa.</p> <p>Koulutuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman perusteiden pohjalta opetussuunnitelmista, jonka mukaan koulutusta toteutetaan.</p>	<p>Tutkinnon suorittaminen ei edellytä valmistavaan koulutukseen osallistumista.</p> <p>Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta.</p> <p>Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkintojen perusteiden mukaisesti.</p>

<p>Toimielin ja tutkintotoimikunta</p>	<p>Toimielin</p> <p>Koulutuksen järjestäjä asettaa enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.</p> <p>Edustettuina koulutuksen järjestäjä, opettajat, opiskelijat, asianomaisen alan tai alojen työ- ja elinkeinoelämä.</p> <p>Toimielin</p> <ul style="list-style-type: none"> - hyväksyy koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman osana olevat suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista - valvoo näyttötoimintaa - päättää ammattiosaamisen näyttöjen arvioijista - käsittelee opiskelijan arviointia koskevat oikaisuvaatimukset. <p>Toimielimen puheenjohtaja allekirjoittaa tutkintotodistuksen osana olevan näyttötodistuksen.</p> <p>Muista tehtävistä päättää koulutuksen järjestäjä.</p>	<p>Tutkintotoimikunta</p> <p>Opetushallitus asettaa enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.</p> <p>Enintään yhdeksän alan asiantuntijaa, enemmistön tulee olla muita kuin opettajia</p> <p>Edustaa työnantajia, työntekijöitä, opettajia ja, milloin itsenäinen ammatin harjoittaminen alalla on merkittävän laajuista, itsenäisiä ammatinharjoittajia. Työnantajien ja työntekijöiden edustajia tulee olla yhtä monta. Lisäksi tutkintotoimikuntaan voidaan nimittää pysyviä asiantuntijoita.</p> <p>Tutkintotoimikunta</p> <ul style="list-style-type: none"> - vastaa näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä näyttötutkintotoiminnan ohjauksesta ja johtamisesta - sopii tutkintojen järjestämisestä näyttötutkintojen järjestämissopimuksilla päteväksi toteamiensa koulutuksen järjestäjien kanssa - antaa tutkintotodistukset - seuraa näyttötutkintojärjestelmän toimivuutta omalla alallaan ja tarvittaessa tekee järjestelmän kehittämistä koskevia aloitteita.
<p>Opiskelijan arviointi</p>	<p>Arviointi koostuu ammattiosaamisen näytöstä ja muusta arvioinnista.</p> <p>Arviointi on tavoitelähtöistä ja kriteeriperustaista. Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit on määrätty opetussuunnitelman perusteissa.</p> <p>Koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma sisältää suunnitelman opiskelijan arvioinnin toteuttamisesta.</p>	<p>Arviointi tehdään näytön perusteella.</p> <p>Näyttötutkintoina suoritettavien ammatillisten perustutkintojen arvioinnissa noudatetaan ammatillisen peruskoulutuksen arviointiasteikkoa. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty. Valmistavan koulutuksen arvioinnin osalta noudatetaan ammatillisesta koulutuksesta annettuja säädöksiä. ▶</p>

<p>Näytön arvioijat</p>	<p>Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättävät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen.</p> <p>Toimielin määrää arvioijat.</p> <p>Muilla kuin opettajalla tulee olla sellainen koulutuksella, työkokemuksella tai muulla tavalla hankittu asianomaisen alan osaaminen ja ammattitaito, jota voidaan pitää riittävänä ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnissa.</p> <p>Arvioinnin on perustuttava opiskelijan itsearviointiin ja arviointikeskusteluun.</p>	<p>Arviointipäätöksen tekevät työnantajien, työntekijöiden sekä opetusalan edustajat yhdessä.</p> <p>Tutkintotoimikunta hyväksyy arvioijat.</p> <p>Arvioijilla tulee olla hyvä ammattitaito tutkinnon alalta. Vähintään yhden tulee olla näyttötutkimestari. Tutkintotoimikunnat määrittelevät arvioijana toimiville työelämän edustajille tutkintokohdaiset ammatilliset kriteerit.</p> <p>Tutkinnon suorittajalla tulee olla mahdollisuus perustella oma työsuorituksensa ja tekemänsä ratkaisut arvioijille.</p>
<p>Arvioinnin oikaisu</p>	<p>Arviointiin tyytymätön opiskelija pyytää ensimmäisessä vaiheessa oikaisua rehtorilta, opettajalta tai muulta arvioinnista päätöksen tehneeltä henkilöltä.</p> <p>Jos opiskelija on tyytymätön ensimmäisen oikaisuvaiheen päätökseen, hän voi hakea siihen oikaisua toimielimeltä. Toimielin voi velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin, jos päätös on ilmeisesti virheellinen.</p>	<p>Tutkinnon suorittaja pyytää oikaisua arviointiin tutkintotoimikunnalta.</p> <p>Valmistavan koulutuksen arviointia koskeviin oikaisuihin sovelletaan lakia ammatillisesta koulutuksesta.</p>

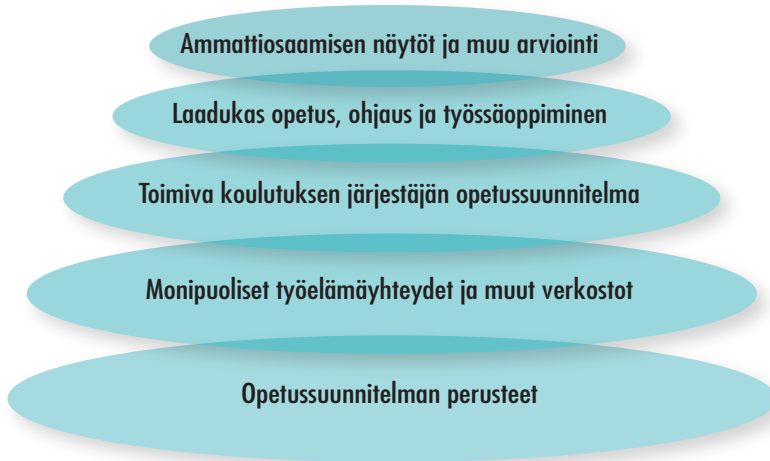
<p>Todistukset</p>	<p>Tutkintotodistuksen antaa koulutuksen järjestäjä. Tutkintotodistus sisältää päättö- ja näyttötodistuksen.</p> <p>Päättötodistuksen allekirjoittavat koulutuksen järjestäjän edustaja ja opettaja.</p> <p>Näyttötodistuksen allekirjoittaa toimielimen puheenjohtaja.</p> <p>Koulutuksen järjestäjä antaa tutkintotodistuksen sellaiselle henkilölle, joka on suorittanut hyväksytysti koulutuksen järjestäjän vahvistamaan opetussuunnitelmaan sisältyvät opinnot ja ammattiosaamisen näytöt.</p> <p>Kesken ammatillisen tutkinnon suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään suoritettut opinnot ja ammattiosaamisen näytöt arvosanoineen.</p> <p>Opiskelijalle annetaan pyynnöstä todistus suoritetuista opinnoista ja ammattiosaamisen näytöistä myös opiskelun kuluessa.</p> <p>Opiskelijalle annetaan pyynnöstä todistus myös aikaisemmin hankitusta osaamisesta.</p>	<p>Tutkintotoimikunta antaa tutkintotodistuksen, jonka allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja sekä tutkinnon järjestäjän edustaja.</p> <p>Tutkintotodistus annetaan sen jälkeen, kun henkilö on suorittanut kaikki osat, joista tutkinto muodostuu. Tutkinnon osan suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun osallistuja sitä pyytää.</p> <p>Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla annetaan osallistumistodistus, jonka liitteenä on opintorekisteriote. Valmistavan koulutuksen arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään koulutukseen osallistuvien edellytyksiä itsearviointiin. Valmistavan koulutuksen arvioinnilla ei ole vaikutusta näyttötutkinnon tai sen osien arviointiin millään tavalla.</p>
---------------------------	--	--

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT TYÖELÄMÄYHTEISTYÖSSÄ

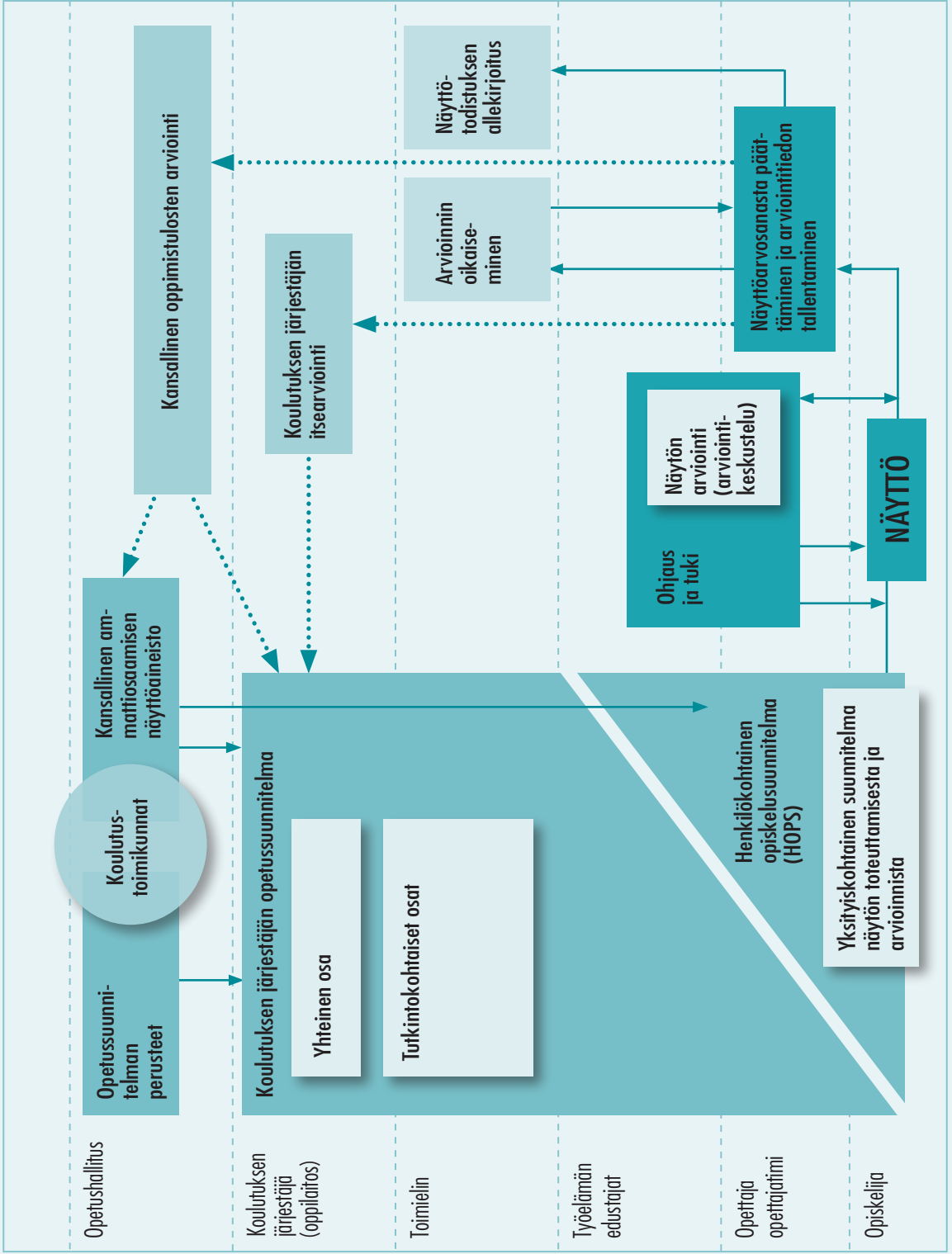
Koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten toiminta edellyttää yhteistyötä alueen ja eri toimialojen työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Yhteistyöllä varmistetaan, että koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma vastaa työelämän tarpeita. Työssäoppimisen suunnittelu ja toteuttaminen ovat lisänneet oppilaitosten ja työelämän vuoropuhelua, ja ammattiosaamisen näytöistä yhteistyö saa luontevaa jatkoa (kuvio 1).

Kuvio 1. Vaiheet opetussuunnitelman perusteista ammattiosaamisen näyttöihin

Koulutuksen järjestäjä ja oppilaitosten johto, opettajat, opiskelijat sekä työelämän edustajat, kuten työnantajat ja työpaikkaohjaajat, vastaavat yhdessä näyttöjen onnistumisesta. Työ vaatii kaikkien sitoutumista, ja oppilaitoksissa ja työelämässä toimivien henkilökohtaista yhteydenpitoa. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset yhteistyölle organisoimalla toimintaa ja tarjoamalla opettajille sekä muulle henkilöstölle riittävät voimavarat työelämäyhteistyöhön. Kuviossa 2 on kuvattu prosessikaaviona esimerkki siitä, miten eri osapuolet vastaavat ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista sekä koulutuksen kehittämisestä.

Kuvio 2. Eri osapuolten tehtävät ammattiosaamisen näytöissä (viereinen sivu)

2.1 KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN TEHTÄVÄT AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN TOIMEENPANOSSA

Koulutuksen järjestäjällä on kokonaisvastuu näyttöjen toimeenpanosta, kehittämisestä ja resurssien osoittamisesta näihin tehtäviin.

1 Koulutuksen järjestäjä asettaa toimielimen näyttöjen toteuttamista varten.

Laki velvoittaa koulutuksen järjestäjät asettamaan toimielimen tai useampia toimielimiä ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten (L 601/2005 25 a §). Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten johtosäännössä, on otettu huomioon toimielimen asettaminen sekä toimielimelle tulevien tehtävien ja toimintatapojen määrittely.

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että toimielimen jäsenet on koulutettu tehtävänsä.

2 Koulutuksen järjestäjä vastaa opetussuunnitelmaan tehtävistä ammattiosaamisen näyttöjen edellyttämistä tarkistuksista yhteistyöstä työelämän kanssa.

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan on tehtävä ammattiosaamisen näyttöjen edellyttämät tarkistukset ja varmistettava, että opetussuunnitelma on työelämälähtöinen. Velvoite yhteistyöstä elinkeino- ja muun työelämän kanssa (L 630/1998 6 §) toteutuu, kun opetussuunnitelmatyö tehdään yhdessä ja suunnitelmassa otetaan huomioon työelämän tarpeet.

3 Koulutuksen järjestäjä sopii työnantajan kanssa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta.

Työssäoppimisen sopimukset on tehtävä kirjallisesti (L 630/1998 16 §). Samalla kirjallisella sopimuksella sovitaan myös näytöistä, jotka toteutetaan ja arvioidaan työpaikoilla (A 603/2005 5 §). Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että ammattiosaamisen näytöt sisältyvät työssäoppimisen sopimukseen ja työpaikan edellytykset näyttöpaikoiksi on arvioitu.

4 Koulutuksen järjestäjä sopii opetushenkilöstön ja työelämän edustajien kanssa siitä, kuka ja miten ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan.

Opettajat ja työpaikkaohjaajat ovat työssäoppimisen ja opiskelijan arvioinnin yhteydessä tottuneet tekemään ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteutusta ja arviointia vastaavia tehtäviä. Ammattiosaamisen näytöt eivät niinkään vaikuta opetustyöhön sisältyviin tehtäviin, vaan lähinnä tapaan, jolla tehtävät hoidetaan. Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönoton yhteydessä on huolehdittava siitä, että esimerkiksi opiskelijan arviointia ei tehdä moninkertaisesti toisiaan korvaavilla menetelmillä. Päällekkäisen työn välttämiseksi koulutuksen järjestäjällä tulee olla selkeä suunnitelma opintokokonaisuuksien muodostumisesta ja arvioinnista.

Ammattiosaamisen näyttöjen myötä koulutuksen järjestäjän on sovittava opettajien ja työpaikkaohjaajien kanssa mm. siitä, kuka ja miten

- perehdyttää opiskelijat ja työelämän edustajat arviointiin
- suunnittelee näytön yhdessä työelämän edustajan ja opiskelijan kanssa
- huolehtii, että arviointi toteutetaan toimielimen hyväksymällä tavalla
- varmistaa näyttöpaikan sopivuuden
- varmistaa, että opiskelijalla on riittävät valmiudet antaa näyttö
- suunnittelee opiskelijan ohjaus- ja tukitoimia
- varmistaa, että opiskelijaa arvioidaan opetussuunnitelman mukaisilla arviointikriteereillä
- kannustaa ja antaa tarvittaessa ohjausta
- keskeyttää näytön, jos työ- tai asiakasturvallisuus vaarantuu tai jos on aiheutumassa merkittävää taloudellista vahinkoa
- tallentaa arvioinnin ja arvosanan
- suunnittelee tarvittaessa uusintänäytön.

5 Koulutuksen järjestäjä toteuttaa opetushenkilöstön ja työelämän edustajien koulutuksen.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että ammattiosaamisen näyttöjä suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat opettajat koulutetaan. Opettajat perehdyttään

- ammattiosaamisen näytöistä annettuihin säädöksiin ja määräyksiin
- opiskelijan arviointiin näyttöjen avulla
- kansallisiin ammattiosaamisen näyttöaineistoihin
- ammattiosaamisen näyttöjen vaikutuksiin opetuksen yksilöllistämässä ja henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinnassa

- opiskelijoiden ohjaus- ja tukitoimiin ammattiosaamisen näyttöissä
- kansalliseen oppimistulosten arviointiin.

Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto vaikuttaa oppilaitoksissa myös muun henkilöstön työhön. Esimerkiksi opintotoimistoissa opiskelijoiden opinto- ja arviointitietoja käsittelevä henkilökunta on koulutettava.

Koulutuksen järjestäjät vastaavat myös työelämän edustajien koulutuksesta. Joustavasti toteutettu koulutus antaa valmiuksia työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Koulutuksen tukena voi käyttää esimerkiksi Opetushallituksen laatimia perusteita (Opetushallituksen moniste 2/2004) kahden opintoviikon laajuiselle työpaikkaohjaajien koulutusohjelmalle. Koulutuksen keskeisenä sisältönä on

- ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö
- opiskelijalähtöinen ohjaaminen
- työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen
- opiskelijan arviointi työpaikoilla.

6 Koulutuksen järjestäjä huolehtii näytöistä tiedottamisesta.

Kaikille opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville on tiedotettava ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta (M 32/011/2005 luku 4.2). Määräys koskee myös ammattiosaamisen näyttöjen arviointia. Edeltä käsin tulee tiedottaa esimerkiksi se, mikä vaikutus ammattiosaamisen näytöllä on opintokokonaisuuden arvosanaan, miten näytön voi uusua, arvosanan korottaa tai arviointiin hakea oikaisua, kuinka ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät arvosanat tallennetaan tai millainen tutkintotodistus on sisällöltään.

7 Koulutuksen järjestäjä huolehtii opiskelijan ohjaus- ja tukitoimista.

Opiskelijan tulee saada riittävästi tukea ja ohjausta ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen. Tukea ja ohjausta tulee antaa opiskelijan sitä tarvitessa ennen näyttöä, näytön aikana sekä ohjaavana palautteena näytön jälkeen. (M 32/011/2005 luku 4.3) Kokemusten perusteella ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät ohjaus- ja tukitoimet palvelevat opiskelijoita parhaiten silloin, kun ne on suunnitelmallisesti nivottu osaksi koulutuksen järjestäjän muita ohjaus- ja tukitoimia.

8 Koulutuksen järjestäjä vastaa ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista ja todistuksista sekä arviointiaineiston säilyttämisestä.

Ammattiosaamisen näytöt vaikuttavat opiskelijan arviointiin ja opiskelijalle annettavaan todistuksiin. Koulutuksen järjestäjä vastaa, että opiskelijan arviointi toteutuu asetuksen ja määräysten mukaisesti ja että arviointiaineisto säilytetään asianmukaisesti. Koulutuksen järjestäjän on luotava menettelytavat arviointiaineiston tallentamiselle ja uudistettava tutkintotodistukset.

9 Koulutuksen järjestäjä huolehtii koulutuksen arvioinnista.

Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen arviointiin (L 34/2003 24 §).

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma siitä, miten ammattiosaamisen näytöistä saatua palautetta hyödynnetään koulutuksen kehittämisessä ja laadunvarmennuksessa. Tarvittaessa koulutuksen järjestäjä on myös velvollinen osallistumaan kansalliseen oppimistulosten arviointiin, joka perustuu ammattiosaamisen näytöistä saatavaan arviointitietoon. Näyttöjärjestelmän tuottamia arviointituloksia käyttävät hyväkseen mm. Opetushallitus, koulutuksen arviointineuvosto ja yliopistot.

2.2 TOIMIELIMEN ASETTAMINEN JA TEHTÄVÄT

Toimielimen asettaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee asettaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten yksi tai useampi toimielimin. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. (L 601/2005 25 a §) Koulutuksen järjestäjän päätöksellä toimielin voi olla monialainen, alakohtainen, tutkintokohtainen tai koulutusohjelmakohtainen.

Toimielimessä tulee olla jäseniä, jotka edustavat koulutuksen järjestäjää, opettajia, opiskelijoita sekä asianomaisten alan tai asianomaisten alojen työ- ja elinkeinoelämää (L 601/2005 25 a §). Tarkoituksena on ollut, että työnantajia ja työntekijöitä on toimielimessä tasapuolisesti. Pienyritysvaltaisilla aloilla työnantajaa ja työntekijää edustaa usein sama henkilö.

Toimielimen puheenjohtaja ja muut jäsenet nimetään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Toimielimeen kuuluvan opiskelijajäsenen on oltava vähintään 15-vuotias, eikä hän voi toimia toimielimen puheenjohtajana.

Hyvän hallinnon vaatimuksiin kuuluvan puolueettomuuden turvaamiseksi toimielimen jäsenten esteellisyyteen sovelletaan hallintolain pykälää 27–29 (L 601/2005 25 a §).

Toimielimen asettaminen edellyttää usein myös johto- tai hallintosääntöjen tarkistamista. Kunnallisten koulutuksen järjestäjien on toimielintä nimitessään otettava huomioon kuntalaki, joka ohjaa esimerkiksi toimivallan siirtämistä, hallinnon järjestämistä, toimielinten nimeämistä, palkkioiden ja korvausten maksamista sekä päätösvaltaisuuteen ja pöytäkirjoihin liittyviä asioita.

Toimielintyöskentelyyn nimettäviltä jäseniltä odotetaan alakohtaisen asiantuntemuksen lisäksi kiinnostusta koulutuksen kehittämiseen sekä halukkuutta perehtyä ammatillisesta koulutuksesta annettuihin säädöksiin, määräyksiin ja kansallisiin ammattiosaamisen näyttöaineistoihin. Koulutuksen järjestäjä voi kutsua toimielimeen esimerkiksi etujärjestöjä tai poliittisia tahoja edustavia asiantuntijoita. Toimielimeen voidaan myös kutsua alueen työnantajia ja työntekijöitä yrityksistä, joissa on panostettu työpaikkaohjaukseen ja oppilaitosyhteistyöhön. Usean koulutuksen järjestäjän tukena toimii ammatillisia neuvottelukuntia tai muita ohjausryhmiä, joilla on kokemusta koulutuksen ja työelämän yhteistyön edistämisestä. Koulutuksen järjestäjä voi hyödyntää olemassa olevien ja hyväksi kokemiensa koulutuksen ja työelämän välisten yhteistyöelinten, kuten esimerkiksi ammatillisten neuvottelukuntien, osaamista. Koulutuksen järjestäjä voi asettaa toimielimen tai toimielimet olemassa olevien yhteistyöelinten pohjalta huolehdittuaan ensin siitä, että yhteistyöelimen tehtävät ja jäsenistö ovat lain asettamien vaatimusten mukaiset.

Perustetut toimielimet ovat paikallisista olosuhteista riippuen erilaisia. Eritavoin perustetuista toimielimistä on saatu mm. seuraavanlaisia kokemuksia:

- **Tutkinto- ja koulutusohjelmakohtaisten** toimielinten vahvuutena on tutkintokohtainen asiantuntemus. Haasteena on, kuinka toimintaa koulutuksen järjestäjän tasolla koordinoidaan niin, ettei eri tutkinnoissa tai koulutusohjelmissä synny toisistaan poikkeavia toimintatapoja.
- **Alakohtaiset toimielimet** soveltuvat tilanteisiin, joissa yhteiset alakohtaiset linjaukset ovat tarpeellisia. Alakohtaisissa toimielimissä on varmistettava riittävä tutkintokohtainen asiantuntemus.
- **Kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen toimielin** yhtenäistää toimintatapoja ja helpottaa yhteistyötä työelämän kanssa silloin, kun alueella on useita koulutuksen järjestäjiä, jotka tarjoavat samaan tutkintoon johtavaa koulutusta tai käyttävät samoja yrityksiä työssäoppimispaikkoina. Usean koulutuksen järjestäjän yhteinen toimielin on mielekäs myös silloin, kun alaa tai tutkintoa kouluttaa vain muutama koulutuksen järjestäjä.

- **Monialaisen toimielimen** etuna on, että se helpottaa yhteisistä linjauksista ja periaatteista sopimista silloin, kun koulutuksen järjestäjällä on monen eri alan koulutusta. Haasteena on se, kuinka varmistetaan toimielimen ala- ja tutkintokohtainen asiantuntemus. Kokeiluprojek-teissa tutkintokohtaista asiantuntemusta on varmistettu erilaisilla ala- ja tutkintokohtaisilla jaostoilla. Toimielimen tehtävä ei saa kuitenkaan kaventua jaostoissa tehtyjen päätösten vahvistamiseen. Monialaisen toimielimen työskentelyä voi hankaloittaa se, että toimielimen jäsenmäärä saattaa kasvaa suureksi. Erityisesti alakohtaisesti valitut työ- ja elinkeinoelämää edustavat jäsenet saattavat kokea, etteivät voi hyödyntää omaa alakohtaista asiantuntemus-taan silloin, kun toimielimessä on käsiteltävänä muita aloja koskevia asioita.

Koulutuksen järjestäjän on toimielintä asettaessaan ratkaistava,

- kuka asettaa toimielimen ja millaisilla menettelytavoilla
- millä nimellä toimielintä kutsutaan
- kuinka toimielin tai toimielimet organisoidaan
- kuinka monta toimielintä perustetaan
- miten toimielimet muodostetaan
- mitä vaatimuksia (alan/alojen asiantuntemus, muu osaaminen) asetetaan toimielinten jäsenille
- keitä tahoja tai henkilöitä valitaan toimielimeen jäseniksi ja montako edustajaa eri tahoilta valitaan
- miten toimielimen jäsenet ja mahdolliset varajäsenet valitaan (kutsu, ehdokkaiden pyytäminen)
- mikä on toimielimen toimikausi
- mitkä ovat toimielimen tai toimielinten tehtävät
- mitkä ovat käytännön menettelytavat eri tehtävien hoitamisessa
- miten toimielimen toiminta ja päätöksenteko kytkeytyvät muiden hallintoelinten toimintaan
- kuinka asioiden käsittelyprosessit hoidetaan
- miten toimielin kokoontuu
- miten esittely ja päätöksenteko tapahtuvat
- millaisia palkkioita toimielimelle maksetaan
- miten toimielimen toiminta ohjeistetaan ja miten toimielimen jäsenet koulutetaan
- miten toimielimen toimintaa seurataan.

Toimielimen tehtävät

Koulutuksen järjestäjän asettaman toimielimen vastuulla on näyttötoiminnan toteuttamisen valvonta (L 601/2005 25 a, b, c §, A 603/2005 13 §).

- 1 Koulutuksen järjestäjän asettama toimielin hyväksyy koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman osana olevat suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista.**

Tehtävä edellyttää toimielimen jäseniltä asianomaisen alan tuntemuksen lisäksi perehtyneisyyttä ammatillisesta koulutuksesta annettuihin säädöksiin ja määräyksiin sekä kansallisten näyttöaineistojen tuntemista.

- 2 Koulutuksen järjestäjän asettama toimielin valvoo näyttötoimintaa ja ammattiosaamisen näyttöjen periaatteiden toteutumista.**

Toimielimen tehtävänä on valvoa näyttötoimintaa sekä säädösten ja periaatteiden toteutumista. Koulutuksen järjestäjien ja toimielinten on mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sovittava ne näyttötoiminnan valvontaan liittyvät asiat, joita toimielin seuraa ja koulutuksen järjestäjä raportoi. Esimerkiksi työssäoppimispaikoilla ja oppilaitoksissa suoritettujen näyttöjen määrät, suoritettujen näyttöarvosanat ja hylättyjen näyttöjen määrät ovat valvonnan näkökulmasta tärkeitä. Yhtä oleellista on laadullisen informaation kerääminen esimerkiksi näyttöjen sisällöstä ja kattavuudesta, näyttöjen toteutus- ja arviointisuunnitelmien toimivuudesta, arvioijien taustoista, näyttöpaikkojen laadusta ja ohjauksen riittävydestä.

- 3 Koulutuksen järjestäjän asettama toimielin määrää ammattiosaamisen näyttöjen arvioijat.**

Opiskelijan arvioinnissa on kyse julkisesta vallankäytöstä. Arviointi on kuulunut opettajille, ja opettajat ovat päättäneet siitä asemansa puolesta. Ammattiosaamisen näyttöjen myötä työelämän edustajien rooli opiskelijan arvioinnissa vahvistuu, ja säädösten mukaan toimielimen tulee määrätä, kuka tai ketkä voivat päättää ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista. Toimielimen on kiinnitettävä huomiota siihen,

- päättääkö arvioinnin opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen
- onko arvioinnista päättävällä työelämän edustajalla pätevyys tehtävään.

Toimielimen tulee varmistaa, että ammatillisen osaamisen arviointiin osallistuu riittävästi työelämän edustajia.

Toimielin voi päättää, että arviointiin osallistuvat tietyt oppilaitoksen opettajat tai tietyn yrityksen työpaikkaohjaajat, tai suoraan nimetä arvioinnista päättävät henkilöt esimerkiksi määrääjäksi tai toistaiseksi. Työelämästä tulevat arvioijat voi nimetä myös niin, että toimielin määrää arvioijiksi työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen sopimuksessa mainitut opiskelijan vastuulliset kouluttajat. Koulutuksen järjestäjän on varmistettava, että se pystyy tarvittaessa nimeämään opiskelijan arvioinnista päättäneet, julkista valtaa käyttäneet, henkilöt.

4 Toimielimen puheenjohtaja allekirjoittaa näyttötodistukset.

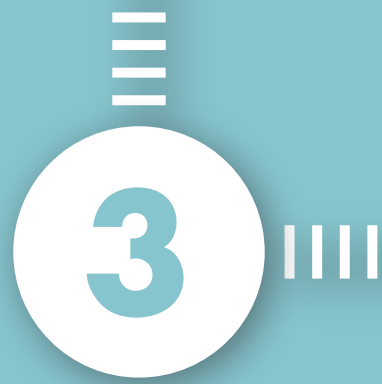
Toimielin hyväksyy tutkintokohtaiset suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista sekä valvoo suunnitelmien noudattamista. Koska toimielimellä on merkittävä rooli ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelussa ja toteutuksessa, on katsottu tärkeäksi, että toimielimen puheenjohtaja allekirjoittaa opiskelijoiden näyttötodistukset.

5 Koulutuksen järjestäjän asettama toimielin käsittelee opiskelijan arviointia koskevat oikaisuvaatimukset.

Toimielimen tehtäviin kuuluu 1.1.2006 alkaen opiskelijan arviointia koskevien oikaisuvaatimusten käsittely. Tämä koskee näyttöarvioinnin lisäksi muutakin opiskelijan arviointia myös yhteisten opintojen osalta. Opinto- ja näyttösuorituksensa arviointiin tyytymätön opiskelija voi pyytää arviointiin suullisesti tai kirjallisesti oikaisua ensin rehtorilta tai arvioinnin suorittaneelta opettajalta tai muulta arvioinnista päätöksen tehneeltä henkilöltä. Jos opiskelija on saamaansa päätökseen tyytymätön, voi hän 14 päivän kuluessa kirjallisesti hakea arviointiinsa oikaisua toimielimeltä. Toimielin voi velvoittaa koulutuksen järjestäjän toimittamaan uuden arvioinnin, jos päätös on toimielimen mielestä ilmeisen virheellinen.

Toimielimeen kuuluvalla opiskelijoita edustavalla jäsenellä on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa toimielimen käsitellessä opiskelijan arviointia koskevia oikaisuvaatimuksia.

AMMATTIOŠAAMISEN NÄYTÖT KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN OPETUSSUUNNITELMASSA

3.1 YHTEINEN OSA

Opetussuunnitelman yhteisessä osassa koulutuksen järjestäjä määrittelee toimintatavat opetuksen suunnittelulle ja toteutukselle. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteisen osan periaatteita on noudatettava kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa. Tämä koskee myös ammattiosaamisen näyttöjä.

Koulutuksen järjestäjän asettama toimitelien hyväksyy ne opetussuunnitelman yhteisen osan kohdat, joissa käsitellään ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamista ja arviointia. Jos toimitelimiä on useampia, niiltä kaikilta on saatava hyväksyntä ammattiosaamisen näyttöjä käsitteleville kohdille. Ammattiosaamisen näytöt on tarkistettava ainakin seuraavista opetussuunnitelman yhteisen osan kohdista:

1 Opiskelijan arvioinnin ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisen periaatteet sisältävät koulutuksen järjestäjän toimintaohjeita siitä,

- miten ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhteistyössä työelämän kanssa
- miten kansallisia ammattiosaamisen näyttöaineistoja käytetään näyttöjen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa
- miten opiskelijoille ja työelämälle tiedotetaan näytöistä
- kuka voi toimia ammattiosaamisen näyttöjen arvioijana
- mitkä ovat ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin osallistuvien vastuut ja tehtävät
- kuka vastaa arvioijien ohjaamisesta ja perehdyttämisestä
- miten opiskelijaa ohjataan ja tuetaan ennen näyttöä, näytön aikana ja sen jälkeen
- kuinka opiskelijan itsearviointi toteutuu näyttöjen arvioinnissa
- kuinka näytön arvosanaa voi korottaa ja uusia
- miten näytön arviointiin tulee hakea oikaisua ja kuinka asia käsitellään
- miten näytön arvosana vaikuttaa opintokokonaisuuden arvosanaan (merkitään päättö-todistukseen)
- miten arviointitieto näytöistä tallennetaan ja säilytetään
- millainen on näyttötodistuksen sisältö ja asettelu ja milloin todistus annetaan.

2 Työssäoppimisen järjestämisen periaatteita ja menettelytapoja on ammattiosaamisen näyttöjen osalta tarkennettava ja selvitettävä. Opetussuunnitelman yhteisessä osassa selvitetään,

- kuinka työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan aidosti koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhteistyönä
- kuinka työssäoppimispaikat toimivat näyttöpaikkoina
- kuinka työpaikkojen edellytyksiä työssäoppimis- ja näyttöpaikoiksi arvioidaan
- kuinka työssäoppimisen kirjalliset sopimukset laaditaan niin, että niissä otetaan huomioon myös ammattiosaamisen näytöt
- kuinka työpakkaohjaajia perehdytetään työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Koulutuksen järjestäjän on annettava ohjeet siitä, kuinka työpaikan edellytykset arvioidaan ja näyttöihin liittyvät kirjalliset sopimukset laaditaan sellaisissa tapauksissa, joissa ammattiosaamisen näytöt suoritetaan työpaikalla, joka on jokin muu kuin työssäoppimispaikka.

3 **Henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadintaperiaatteet** sisältävät koulutuksen järjestäjän toimintaohjeita siitä,

- miten opiskelijan yksilöllinen valinnaisuus ammattiosaamisen näytöissä toteutetaan
- mitä ammattiosaamisen näyttöihin liittyviä asioita kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan
- milloin ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät henkilökohtainen suunnitelmat laaditaan
- ketkä osallistuvat näyttöihin liittyvien suunnitelmien laadintaan.

4 **Osaamisen tunnustamisen periaatteet** määrittelevät, kuinka koulutuksen järjestäjä vastaa opiskelijan aikaisemmin suorittamien opintojen tai muutoin hankitun osaamisen arvioinnista ja tunnustamisesta. Osaamisen tunnustamisella voidaan lukea hyväksi tai korvata kaikkia opintoja. Ammattiosaamisen näytöt ovat yksi tapa, jolla osaamisen vastaavuus opetussuunnitelman ammatillisten opintojen tavoitteisiin ja vaatimuksiin voidaan tarvittaessa osoittaa. Koulutuksen järjestäjä määrittelee esimerkiksi,

- miten jo suoritettujen ammattiosaamisen näyttöjen tai niiden osien tunnustamista tulee hakea
- kuka vastaa ammattiosaamisen näyttöihin liittyvistä hyväksiluvuista
- kuinka ammattiosaamisen näyttöjä voidaan hyödyntää osaamisen tunnustamisessa.

- 5 Erityisopetuksen ja siihen liittyvien tukipalvelujen järjestämisen periaatteet** määrittelevät, miten erityisopetusta saaville opiskelijoille laaditaan kirjallinen suunnitelma henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä. Tässä yhteydessä voi koulutuksen järjestäjä antaa toimintaohjeet erityisopiskelijoiden ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelulle, toteuttamiselle ja arvioinnille.
- 6 Itsearvioinnin toteuttamissuunnitelmassa** koulutuksen järjestäjä määrittelee, miten se arvioi järjestämäänsä koulutusta. Arvioinnilla turvataan koulutuksen säädösten mukaisuus, tuetaan koulutuksen kehittämistä ja parannetaan oppimisen edellytyksiä. Ammattiosaamisen näytöt antavat palautetta ammatillisten opintojen tavoitteiden saavuttamisesta sekä siitä, kuinka opetuksella, työssäoppimisella ja erilaisilla tuki- ja ohjaus-toimilla on edesautettu oppimistavoitteisiin pääsyä. Koulutuksen järjestäjä päättää esimerkiksi, kuinka
- ammattiosaamisen näytöt kytkeytyvät osaksi oppilaitoksen itsearviointia ja toiminnan kehittämistä
 - koulutuksen järjestäjän asettamalta toimielimeltä saatua palautetta hyödynnetään itsearvioinnissa.

3.2 TUTKINTOKOHTAINEN OSA

Opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa koulutuksen järjestäjä päättää siitä, miten opinnot tutkinnoittain ja opintokokonaisuuksittain järjestetään ja arvioidaan. Koulutuksen järjestäjän asettama toimielin hyväksyy tutkintokohtaisen **suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista** (M 32/011/2005 luku 6). Koulutuksen järjestäjän kannattaa tätä suunnitelmaa laatiessaan hyödyntää kansallisia ammattiosaamisen näyttöaineistoja. Näin varmistetaan, että ammattiosaamisen näytöt kattavat opintokokonaisuuksista keskeisen osaamisen. Tutkintokohtaisesti on ratkaistava,

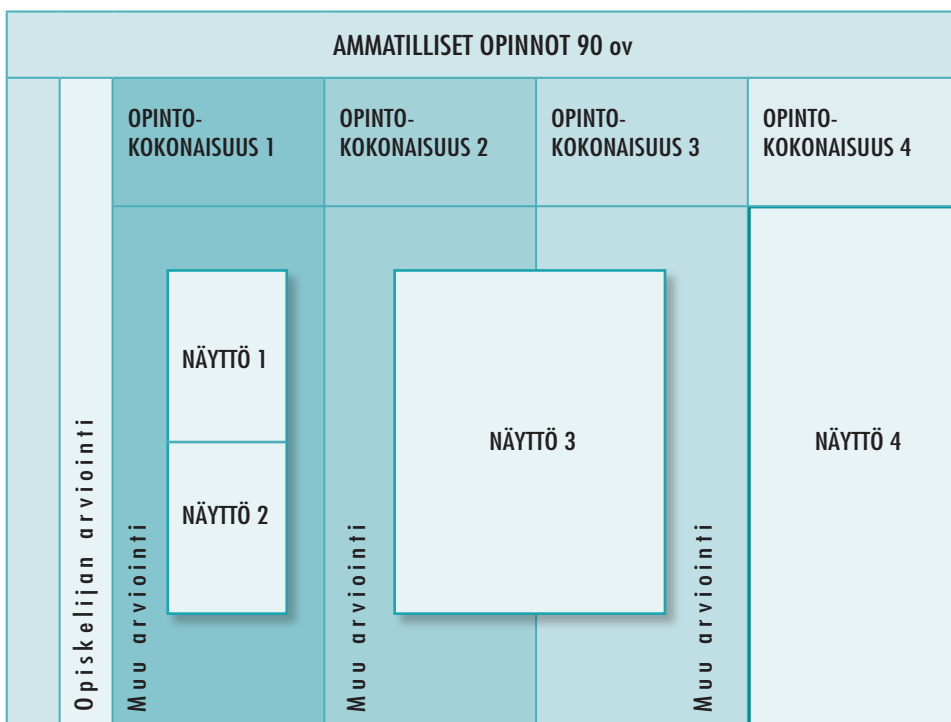
- kuka tai ketkä päättävät ammattiosaamisen näytön arvioinnista
- missä ammattiosaamisen näytöt toteutetaan
- miten ammattiosaamisen näytöt annetaan (yksi/useampi opintokokonaisuus kerralla/opintokokonaisuuden osina).

Suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista ovat osa **opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelmaa**. Tässä suunnitelmassa esitellään tutkintokohtaisesti koko opiskelijan arviointi. Koulutuksen järjestäjä ratkaisee,

- miten opiskelijan lähtötaso selvitetään
- miten opiskelijan oppimista seurataan
- miten opiskelijan osaaminen ja oppimistulokset arvioidaan ammattiosaamisen näytöillä ja muulla arvioinnilla.

Opintokokonaisuuksittain on määriteltävä kaikki **arvosanojen saamiseksi vaadittavat opintosuoritukset** (M 32/011/2005 luku 6). Koulutuksen järjestäjän on päätettävä,

- mikä on ammattiosaamisen näytön ja muun arvioinnin suhde, kun opiskelijalle annetaan opintokokonaisuuden arvosana (Kuvio 3)
- mitä on muu arvosanaan vaikuttavaa arviointi.

Kuvio 3. Ammattiosaamisen näyttöjen ja arvioinnin suhde

Muu arviointi voi perustua esimerkiksi kokeisiin, projektitöihin, oppimistehtäviin, työpäiväkirjoihin, portfolioihin, opinnäytetöihin tai muihin kirjallisiin tehtäviin, joilla opiskelijan osaamista arvioidaan. Resurssien tarkoituksenmukaisen käytön kannalta samaa osaamista ei ole mielekästä arvioida useaan kertaan. Mikäli osaaminen on mahdollista luotettavasti arvioida ammattiosaamisen näytöllä, muusta arvioinnista voidaan luopua. Tämä pätee myös yhteisten opintojen arviointiin. Joissakin tapauksissa opintokokonaisuuden arvosana voi muodostua pelkän näytön perusteella. Edellytyksenä on, että ammattiosaamisen näyttö kattaa laajasti opintokokonaisuuden sisällön, ja näyttötilanne mahdollistaa luotettavan osaamisen arvioinnin.

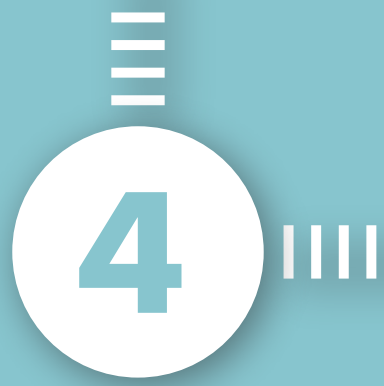
Päällekkäistä arviointia tulee karsia myös työssäoppimista arvioitaessa, jos työssäoppimisjakson aikana opittu osaaminen on mahdollista arvioida ammattiosaamisen näytössä. Säädökset ja määräykset edellyttävät, että työssäoppiminen on ohjattua ja arvioitua. Tämä tarkoittaa sitä, että opiskelijaa ohjataan ja kannustetaan ja hänelle annetaan palautetta siitä, kuinka hän on oppinut ja omaksunut työssäoppimisjakson tavoitteiksi asetetut asiat. Opiskelijan osaamisen arviointi ja arvosanan antamiseen liittyvät päätökset voidaan tehdä kuitenkin ammattiosaamisen näytöllä.

Sekä opiskelijan että arvioijan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että opetussuunnitelmassa on selkeästi ilmaistu arvosanojen saamiseksi vaadittavat opintosuoritukset. Opintosuoritusten tulee olla sellaisia, että niiden avulla voidaan luotettavasti arvioida oppimistuloksia ja opinnoille asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen aikana tehdyn oppimisprosessin arvioinnin tavoitteena on selvittää, missä arvioinnin tavoitteisiin on päästy ja missä edellytetään kehittymistä. Tämän arvioinnin ei pidä vaikuttaa opintokokonaisuudesta annettavaan arvosanaan.

Opetussuunnitelmatyössä voi apuna käyttää esimerkiksi taulukon 2 kaltaisia apuvälineitä.

Taulukko 2. Opintokokonaisuuden arviointi ja toteuttaminen (viereinen sivu)

OPINTOKOKONAISUUS	Opiskelijan arvioinnin toteutus		Opintokokonaisuuden jaksoitus (tarvittaessa) ja toteutus		Ajoitus
Tavoitteet ja sisällöt Arviointikriteerit	Ammattiosaamisen näyttö = suunnitelmia näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista	Muu arviointi	Jakson nimi ja laajuus (ov)	Toteutustapa	
<p>Konkreettinen kuvaus siitä, mitä opiskelija osaa, kun hän on tämän opintokokonaisuuden opiskellut. Kuvauksen pohjana ovat opetussuunnitelman perusteet. Kuvauksessa voi hyödyntää kansallista ammattiosaamisen näyttöaineistoa (näytön kuvaus).</p> <p>Tarvittaessa mainitaan myös opiskeltavat sisällöt ja opinnoissa etenemisen ehdot.</p>	<p>Mitä arvioidaan ammattiosaamisen näytöllä (hyödynnetään kansallisia ammattiosaamisen näyttöaineistoja).</p> <p>Missä näyttö toteutetaan: työpaikalla, oppilaitoksessa vai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa.</p> <p>Mitkä osapuolet tai keikät osallistuvat opiskelijan arviointiin. Arvioijien määrittäminen on erityisen tärkeää ammattiosaamisen näyttöjen osalta.</p> <p>Miten opintokokonaisuuden näyttö toteutetaan: erikseen, yhdessä, osina.</p> <p>Arvioinnin toteuttamisessa on muistettava opiskelijan itsearviointi ja arviointikeskustelu.</p>	<p>Mitä muuta arviointia tarvitaan (opetus-suunnitelman perusteiden mukaan).</p>	<p>Opintokokonaisuuksien jakaminen opintojaksoiksi tulee tehdä työelämän toimintakokonaisuuksina, ei oppiaineina.</p>	<p>Missä ja miten opintokokonaisuus toteutetaan, esim. oppilaitoksessa, työpaikalla, etäopiskeluna. Voidaan tarkentaa käytettäviä opetusmenetelmiä esimerkiksi mainitsemalla, hyödynnetäänkö opetuksessa oppimistehtäviä, luokkaopetusta, virtuaaliopetusta tai projekti- ja ryhmätöitä. Selvitetään, mitkä ovat kunkin tavoitteen ja sisällön kannalta mielekkäimmät opetuksen toteutustavat ja käytettävät oppimateriaalit.</p>	<p>Milloin opintokokonaisuus toteutetaan ja arvioidaan. Ajoitusta voi täsmentää niin, että siitä selvittää, milloin mikin opintojakso toteutetaan, milloin työssäoppimajakso ovat ja miten ammattiosaamisen näytöt ja muu arviointi ajoittuvat. Opetusta ja arviointia ajoitettaessa on muistettava, että opiskelijalla on oikeus oppia, ennen kuin hänen osaamistaan arvioidaan.</p>
<p>Mitkä ovat arviointikriteerit (hyödynnetään kansallisia näyttöaineistoa ja opetussuunnitelman perusteita)</p>	<p>Päätetään opintokokonaisuuden arvosanan määrittymisen perusteet ammattiosaamisen näytön ja muun arvioinnin pohjalta</p>				

OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKI

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että opiskelija saa riittävästi ohjausta ja tukea ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen (M 32/011/2005 luku 4.3). Opiskelijan ohjaus- ja tukitoimien lähtökohtana on, että opiskelija otetaan huomioon yksilönä ja että häntä ohjataan moniammatillisena yhteistyönä. Opettajien lisäksi ammattiosaamisen näyttöihin voivat valmentaa esimerkiksi työpaikkaohjaajat, opiskelijatutorit ja opinto-ohjaajat. Hyvä ohjaus antaa opiskelijalle valmiuksia ja tukea omien opintojensa suunnitteluun sekä oman osaamisensa arviointiin ja kehittämiseen.

Opiskelun henkilökohtainen suunnittelu on yksi tapa tukea opiskelijaa opintojen etenemisessä, ammattiosaamisen näytön suunnittelussa ja suorittamisessa sekä ammattitaidon kehittämisessä. Yksilöllinen näyttö suunnitellaan niin, että opiskelijan vahvuudet ja tuen tarve otetaan huomioon tinkimättä kuitenkin ammattitaitovaatimuksista. Opiskelijat, joilla on erilaisia oppimistyyliä tai oppimisvaikeuksia, hyötyvät siitä, että näytön suunnittelu kytkeytyy osaksi opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa (HOPS), jossa oppimisen yksilölliset erot voidaan ottaa huomioon esimerkiksi

- antamalla aikaa opiskelijan oppimiselle
- osittamalla näyttö
- valitsemalla näyttöpaikaksi tilanteen mukaan oppilaitos tai työpaikka
- tarjoamalla vaihtoehtoisia tapoja näyttää, esimerkiksi kirjallisen osuuden suullinen täydentäminen
- antamalla näytön aikana ohjausta (vaikutus arviointiin pitää olla opiskelijan tiedossa)
- mukauttamalla tarvittaessa tavoitteita (erityisopiskelijat).

Ohjaus- ja tukitoimet ovat osa normaalia opetusta. Opettajan tai työpaikkaohjaajan tulee opetus- ja ohjaustyöhön sisältyen tarkistaa, onko opiskelija ymmärtänyt opetetun asian, selittää epäselväksi jääneet asiat uudelleen eri tavalla, tuoda esille opiskelijan vahvuuksia, kannustaa häntä itsearviointiin ja tukea opiskelijaa oman osaamisensa kehittämisessä. Myös ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät tukitoimet ovat osa yleistä ohjausta.

Opiskelija tarvitsee ohjausta ja tukea ennen ammattiosaamisen näyttöä, näytön alkaessa ja aikana sekä näytön jälkeen. Ohjauksessa hyvänä apuna ovat koulutuksen järjestäjän oma ja valtakunnallinen ammattiosaamisen näyttöihin liittyvä ohjaus- ja tukimateriaali, kuten esitteet, oppaat, näyttösuunnitelman laadintaohjeet ja lomakkeet ja kansalliset ammattiosaamisen näyttöaineistot.

Ohjaus ja tuki ennen ammattiosaamisen näyttöä

- Tiedotetaan ammattiosaamisen näytöistä soveltuvin osin jo opiskelijaksi pyrkiville.
- Tiedotetaan ammattiosaamisen näytöistä opintojen alkuvaiheessa.
- Selvitetään kunkin opiskelijan henkilökohtaisen tuen tarve (osaamisen alkukartoitukset).
- Valmennetaan opiskelijaa itsearviointiin.
- Opiskelija otetaan mukaan omien näyttöjensä suunnitteluun.
- Perehdytetään opiskelija ammattiosaamisen näyttöihin hyvissä ajoin ennen näyttöä käymällä yhdessä opiskelijan kanssa läpi,
 - mitä osaamista opiskelijalta edellytetään näytössä
 - miten työssäoppiminen ja näyttö sovitetaan yhteen
 - kuka/ketkä ovat näyttöä arvioimassa
 - miten arvioidaan, mitkä ovat arvioinnin kohteet
 - miten opiskelija itse arvioi itseään (itsearviointi)
 - voiko näyttöjen aikana esittää kysymyksiä ja miten ne vaikuttavat arviointiin
 - miten arviointikeskustelut järjestetään
 - mitä tapahtuu, jos näyttö hylätään tai keskeytetään
 - miten näytöt vaikuttavat opintokokonaisuuden arvosanaan.
- Perehdytään mahdollisiin kirjallisiin ohjeisiin ja varmistetaan siitä, että opiskelija ymmärtää, mitä ammattiosaamisen näytössä on tarkoitus tehdä.
- Perehdytetään opiskelija näyttöpaikkaan ja sen työturvallisuusasioihin.

Ohjaus ja tuki ammattiosaamisen näytön alussa ja aikana

- Perehdytään näytön kuvaukseen ja tavoitteisiin esimerkiksi ammattiosaamisen näytöistä laadittujen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmien avulla.
- Luodaan näyttöympäristöön turvallinen ja vapaa ilmapiiri.
- Ohjataan opiskelijaa yksilöllisen tarpeen mukaan esimerkiksi tukemalla kirjallisten ohjeiden tulkitsemisessa tai ohjaamalla vaikean vaiheen yli kysymyksin.
- Käydään opiskelijan kanssa tarvittaessa kannustavia ja rohkaisevia keskusteluja näytön aikana.
- Selvitetään opiskelijalle edeltä käsin ohjauksen laadun ja määrän vaikutus arviointiin.

Ohjaus ja tuki ammattiosaamisen näytön jälkeen

- Kerätään palautetta tarvittavin osin myös muilta työntekijöiltä ja asiakkailta.
- Arviointikeskustelussa
 - keskustellaan näytöstä ja näytön aikana tulleista kokemuksista

- todetaan, millaista opiskelijan osaaminen on suhteessa arvioinnin kohteisiin ja kriteereihin opiskelijan itsearvioinnin sekä työpaikkaohjaajan ja opettajan tekemän arvioinnin perusteella
- elvitetään opiskelijan vahvuudet ja kehittämiskohteet opiskelijan sekä työpaikkaohjaajan tai opettajan tai kummankin antaman palautteen pohjalta.
- Kannustetaan opiskelijaa seuraaviin näyttöihin.
- Mikäli näyttö joudutaan keskeyttämään tai arviointikeskustelussa todetaan, ettei näyttöä ole suoritettu hyväksytysti, suunnitellaan uusintanäyttö ja tukitoimet, joiden avulla opiskelija voi saavuttaa vähintään tyydyttävän tason osaamisen.
- Tarvittaessa tarkennetaan henkilökohtaisia opiskelusuunnitelmia opiskelijan seuraavien näyttöjen ja opiskelijan tarvitseman tuen ja ohjauksen suhteen.
- Kootaan opiskelijalta ja työpaikkaohjaajalta palautetta näytön toteutuksesta, ohjauksesta ja arvioinnista näyttökäytäntöjen kehittämistä varten.

Keskeistä ammattiosaamisen näytön onnistumisessa on, että

- opiskelija nähdään yksilönä
- yksilölliset vahvuudet ja tuen tarpeet tunnistetaan
- arviointi kannustaa ja kehittää
- näyttöihin liittyvä ohjaus ja tuki kytkeytyy luontevasti oppilaitoksen muihin ohjaus- ja tukitoimiin
- näyttöihin liittyvä ohjaus ja tuki on monipuolista ja riittävää
- näyttöihin liittyvät ohjeet ovat selkeitä ja helposti ymmärrettäviä
- näytöt toteutetaan joustavasti ja mahdollisimman aidoissa tilanteissa.

**Ammattiosaamisen näytössä
opiskelija näyttää osaamistaan,
ei osaamattomuuttaan.**

AMMATTIOSAAMISEN
OSOITTAMINEN JA ARVIOINTI

5.1 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖN SUUNNITTELU

Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelu opiskelija- ja työssäoppimispaikkakohtaisesti voidaan aloittaa, kun toimielin on hyväksynyt opetussuunnitelman osana olevat suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista. Tässä suunnitteluvaiheessa työvälineenä käytetään **opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa** (HOPS), jonne kirjataan ammattiosaamisen näyttöihin ja työssäoppimiseen liittyvät valinnat. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan määritellään,

- millaisia näyttöjä opiskelija suorittaa (näyttötilanteet ja -ympäristöt)
- kuinka suuren osan näyttötilanteet kattavat näytettävästä opintokokonaisuudesta
- mitkä ovat arvioinnin kohteet ja kriteerit
- milloin näyttö annetaan
- miten aiemmin hankittu osaaminen tai suoritettut ammattiosaamisen näytöt tunnustetaan.

Opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa apuna kannattaa käyttää kansallisia ammattiosaamisen näyttöaineistoja. Silloin varmistetaan se, että näytössä tulee näytettyä opintokokonaisuuden keskeinen ammatillinen osaaminen. Jos opiskelijalle suunniteltu näyttö ei ole riittävän kattava, on henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjattava, miten opintokokonaisuuden näyttöä täydennetään. Tarvittaessa ammattiosaamisen näytön voi antaa osanäyttöinä esimerkiksi niin, että osa opintokokonaisuuden osaamisesta näytetään työpaikalla ja osa oppilaitoksessa. Toisaalta on myös sellaisia näyttötilanteita, joissa on mahdollista osoittaa useampien opintokokonaisuuksien keskeinen osaaminen yhdellä kertaa.

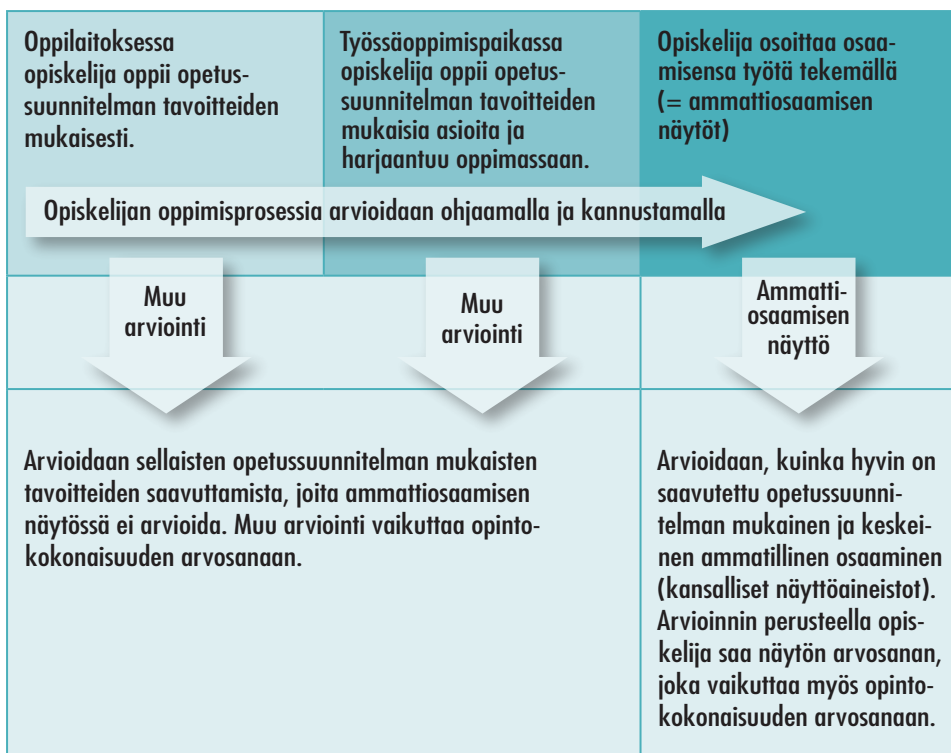
On sekä opettajien, työelämän edustajien että opiskelijoiden etu, että näyttöjen lukumäärät pysyvät kohtuullisina. Näyttöjen kehittämissuunnitelmissa havaittiin, että ensimmäisiä näyttöjään suunnitellevat opettajat toteuttivat näyttöjä usein osanäyttöinä. Kokemuksen kartuttua alettiin suunnitella laajoja opintokokonaisuuden tai usein useamman opintokokonaisuuden yhdistäviä näyttöjä. Kokeilu- ja kokeiluprojekteissa opiskelijalle kertyi opintojen aikana 3–6 näyttöä.

Opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tehdään yhdessä työelämän kanssa, erityisesti jos ammattiosaamisen näytöt järjestään työpaikalla. Näyttöjen suunnittelussa työpaikkojen olosuhteet on huomioitava ja jokaisen työpaikan kohdalla on selvitettävä, mitä osaamista työpaikalla on mahdollista näyttää. Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit ovat opintokokonaisuuksittain kaikille opiskelijoille samat, mutta työpaikan tarjoamat mahdollisuudet ratkaisevat, miten kattavasti ne voidaan työpaikalla näyttää ja arvioida. Opiskelijan henkilökohta-

taiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan, kuinka opintokokonaisuuden arviointia tarvittaessa täydennetään osanäytöillä niin, että opetussuunnitelman perusteissa määrätty keskeinen osaaminen tulee näytettyä.

Opiskelijalle voidaan hyväksilukea ammatillisia opintoja aiemmin suoritettua perustutkinnosta. Jos aiemmin suoritettuihin perustutkintoihin ei ole vielä sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä, merkitään näyttötodistukseen kyseisten opintojen kohdalle opintokokonaisuuden nimi ja laajuus sekä maininta siitä, että opinnot on suoritettu ennen ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottoa. Opiskelijan aiemmin muualla suorittamat koko opintokokonaisuuden kattavat näytöt merkitään näyttötodistukseen. Näissä tapauksissa todistukseen lisätään viitteeksi arvioinnin antaneen oppilaitoksen nimi.

5.2 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖN TOTEUTUS

Kuvio 4. Oppiminen ja arviointi

Ammattiosaamisen näytöt järjestetään ensisijaisesti työssäoppimisjaksolla, jotta opiskelijat pääsevät osoittamaan osaamistaan aidossa työympäristössä. Työssäoppimisjakson alkupuolella opiskelijalle varataan aikaa tutustua työyhteisöön, oppia uusia taitoja ja harjaantua jo opitussa. Kun asiat on opittu, opiskelijan työskentelyä arvioidaan hänen toimiessaan työpaikan tavanomaisissa tehtävissä. Työpaikkaohjaaja seuraa näyttöä ja osallistuu arviointikeskusteluun. Ammattiosaamisen näytössä opiskelijan on mahdollista osoittaa osaamistaan työssäoppimisjaksolle asetettuja tavoitteita laajemmin. (Kuvio 4 sivulla)

Aina ammattiosaamisen näyttöjä ei ole mahdollista toteuttaa työssäoppimispaikoilla. Näyttöpaikkana voivat olla myös muut työpaikat, oppilaitosten työtilat (opetusravintoloissa, kampaamoissa, laboratorioissa, työpajoissa, harjoitusyrityksissä jne.) tai muut oppilaitokset. Oppilaitosnäyttöinä voidaan toteuttaa esimerkiksi työpaikoilla vaikeasti toteutettavat näytöt, näyttöjen täydentämiset tai hylättyjen näyttöjen uusinnat. Olipa näyttöympäristönä työpaikka tai oppilaitos, oleellista on se, että osaamista osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä. Jotta näyttöjen aito työelämälähtöisyys tulisi taattua, oppilaitosnäyttöjen yhteydessä täytyy erityisesti huolehtia siitä, että näyttöjen toteutusta ja arviointia suunnitellaan yhdessä työelämän kanssa. Koulutuksen järjestäjän asettama toimielin hyväksyy opetussuunnitelman osana olevan suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista. Siten toimielin hyväksyy myös suunnitelmat oppilaitoksessa toteutettavista ja arvioitavista näytöistä.

Ammattiosaamisen näyttöjen kesto riippuu työstä tai työtehtävistä, joita tekemällä opiskelija osoittaa osaamistaan. Erilaiset tehtävät vaativat eripituisia työskentelyaikoja. Ammattiosaamisen näyttö on suunniteltava niin, että sen aikana on mahdollista luotettavasti arvioida osaaminen, joka on suunniteltu ammattiosaamisen näytöllä arvioitavaksi. Kokeiluprojekteissa näytöt ovat kestäneet muutamasta tunnista viikkoon.

Opiskelijan osaaminen on varmistettava ennen näyttöön osallistumista. Ammattiosaamisen näytön aikana opiskelija voi kysyä neuvoja tai vastaavasti arvioija voi opastaa opiskelijaa. Opiskelijan tulee kuitenkin olla jo ennen näytön antamista tietoinen ohjauksen vaikutuksesta ammattiosaamisen näytön arviointiin. Jos näytön aikana työ- tai asiakasturvallisuus vaarantuu tai näytöstä on aiheutumassa merkittävää taloudellista vahinkoa, on näyttöä seuraavan opettajan tai työelämän edustajan velvollisuutena keskeyttää näyttö.

5.3 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖN ARVIOINTI

Kuka tai ketkä arvioivat?

Ammattiosaamisen näyttöjen kehittämisen lähtökohtana on ollut lisätä koulutuksen työelämävastaavuutta ja saada työelämän edustajat entistä enemmän mukaan ammattitaidon arviointiin. Tästä syystä ammattiosaamisen näytön arviointiin osallistuvat yleensä opettaja, työelämän edustaja (työpaikkaohjaaja) ja opiskelija.

Näyttöjen kehittämissuorituksissa saatujen kokemusten mukaan työelämän edustajilla ei aina ole mahdollisuutta osallistua oppilaitoksessa toteutettavien näyttöjen seuraamiseen tai arviointikeskusteluun. Vastaavasti opettajat eivät aina pääse työpaikalle näyttötilanteisiin tai osallistumaan ammattiosaamisen näytöistä käytävään arviointikeskusteluun. Näissä tapauksissa on ratkaistava, kenen osallistuminen arviointikeskusteluun on

- tarpeellista ja järkevää suhteessa arvioitavaan osaamiseen
- mahdollista kyseisessä toimintaympäristössä.

Koulutuksen järjestäjän on pohdittava opintokokonaisuuskohtaisesti, mitä lisäarvoa opettajan ja työelämäedustajan osallistuminen ammattiosaamisen näytön arviointiin tuo esimerkiksi arvioinnin luotettavuuden ja osaamisen työelämävastaavuuden varmistamisen näkökulmasta. Jos kasvokkain tapahtuva arviointikeskustelu ei onnistu, opettajan, työpaikkaohjaajan ja opiskelijan välinen arviointikeskustelu on mahdollista toteuttaa esimerkiksi videoneuvotteluna, puhelinneuvotteluna, keskustelualustoilla tai sähköpostitse.

Opiskelijan näkökulmasta kaikkien kolmen osapuolen osallistuminen arviointikeskusteluun on suositeltavaa. Projekteissa saatujen kokemusten perusteella opiskelijat arvostavat työelämän edustajien antamaa arviota. Työelämän edustajien läsnäolo arviointitilanteessa myös selvästi lisäsi opiskelijoiden motivaatiota ja paransi näyttösuoritusta. Opettajan läsnäolo puolestaan lisäsi opiskelijoiden kokemuksen mukaan arvioinnin yhdenmukaisuutta. Opettajalla on vankempi kokemus kriteeriperusteisesta arvioinnista kuin työelämän edustajalla, ja opiskelijat kokivat, että ammattitaidon tason määrittely oli luotettavampaa ja yhdenmukaisempaa silloin, kun opettaja oli läsnä arviointikeskustelussa.

Mitä arvioidaan?

Ammattiosaamisen näytössä arvioidaan kunkin ammatillisen opintokokonaisuuden keskeistä, työn tekemisen kannalta oleellista osaamista. Keskeisen osaamisen määrittämisessä ovat tukena kansalliset ammattiosaamisen näyttöaineistot. Opiskelijan arvioinnissa käytettävät arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit on määritetty opetussuunnitelman perusteissa.

Arvioinnin kohteet ohjaavat arvioijaa kiinnittämään huomiota

- työprosessin hallintaan
- työtehtävän hallintaan = työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallintaan
- työturvallisuuden hallintaan
- työn perustana olevan tiedon hallintaan
- kaikille aloille yhteiseen ydinosaamiseen = oppimistaitoihin, ongelmanratkaisutaitoihin, vuorovaikutus- ja viestintätaitoihin, yhteistyötaitoihin, eettisiin ja esteettisiin taitoihin
- yhteisiin painotuksiin = kansainvälisyyteen, kestävään kehitykseen, teknologian ja tietotekniikan hyödyntämiseen, yrittäjyyteen, laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan, kuluttajaosaamiseen sekä työsuojelusta ja terveydestä huolehtimiseen.

Työn perustana olevan tiedon hallinnalla tarkoitetaan kuvatussa työssä tarvittavaa tietopohjaa. Ammattiosaamisen näyttöä arvioitaessa on mietittävä, miten tietopohjan olemassaolo voidaan näytön aikana tai arviointikeskustelussa todentaa. Tavoitteena on, että näytön yhteydessä joustavasti selvitetään opiskelijan työn tekemisen pohjana oleva tieto silloinkin, kun tietopohja ei ole pääteltävissä suoraan työn tekemisestä. Näytettävä osaaminen ei saa kaventua pelkästään työtehtävien suorittamiseen.

Kaikkia opetussuunnitelman perusteiden mukaisia arvioinnin kohteita ei arvioida kaikissa ammattiosaamisen näytöissä. Kussakin näytössä arvioitavina ovat ne kohteet, joista arvioija pystyy tekemään luotettavia havaintoja näyttöä seuraamalla. Hyvänä apuna ammattiosaamisen näytön arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa ovat kansalliset ammattiosaamisen näyttöaineistot, joissa on opintokokonaisuuksittain määritelty arvioinnin kohteet keskeiselle ammatilliselle osaamiselle.

Miten arvioidaan?

Ennen ammattiosaamisen näyttöä arviointiin osallistuvat sopivat yhdessä, mikä näytössä tehtävä työ on ja mitkä ovat arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit. Silloin kukin arvioija tietää etukäteen, mitä arvioidaan, ja opiskelijan työskentelyä seuratessa kiinnitetään huomio arvioinnin kannalta oikeisiin asioihin.

Ammattiosaamisen näytössä arvioija kerää tietoa opiskelijan osaamisesta työntekoa seuraamalla ja havainnoimalla ennalta sovittuja arvioinnin kohteita. Työn tuotosta voidaan arvioida aistinvaraisesti tai esimerkiksi mittaamalla. Arvioija voi haastatella opiskelijaa työn päätyttyä ja tehdä arviointia täydentäviä kysymyksiä. Asiakkailta ja muilta työntekijöiltä saatu palaute opiskelijan osaamisesta on arvokasta tietoa ammattiosaamisen näytön arvioinnissa.

Arvioijat voivat tallentaa havaintonsa arviointilomakkeelle. Jos työpaikalla on hankalaa käyttää arviointilomaketta, voi työpaikkaohjaaja ammattiosaamisen näytön jälkeisessä arviointikeskustelussa kuvata opiskelijan työskentelyä joko suullisesti tai kirjallisesti, ja tämän kuvauksen pohjalta yhdessä opettajan ja opiskelijan kanssa katsotaan kriteereistä, mille osaamisen tasolle ammattiosaamisen näyttö asettuu.

Ammattiosaamisen näytöissä on keskeistä, että myös opiskelija itse arvioi osaamisensa. Itsearviointiin voi tehdä arviointilomakkeelle tai arviointikeskustelussa kuvaamalla omaa suoriutumista näyttötyössä. Opiskelija vertaa osaamistaan asetettuihin tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Jos opiskelija on opiskellut mukautettujen tavoitteiden mukaisesti, hänen ammattiosaamisen näyttönsä toteutetaan myös mukautetusti ja arvioinnissa käytetään mukautettuja kriteereitä. On hyvä, jos erityisopettaja tai erityisopetuksesta vastaava on mukana mukautetuilla tavoitteilla suoritettun ammattiosaamisen näytön suunnittelussa.

Ammattiosaamisen näytön jälkeen käytävä **arviointikeskustelu** on näytön arvioinnista päättämisen lähtökohta. Keskustelun aikana saadaan perusteet ammattiosaamisen näyttöjen arvosanapäätökselle ja tallennetaan arvioinnin perustana oleva arviointiaineisto.

Arviointikeskusteluun osallistuu aina opiskelija sekä opettaja ja työelämän edustaja mahdollisuuksien mukaan. Opettajan tehtävänä on erityisesti varmistaa, että arviointi tehdään sovittujen arvioinnin kohteiden ja arviointikriteerien mukaisesti. Arviointikeskustelu on hyvä aloittaa opiskelijan itsearviointilla ja kuulla sen jälkeen työelämän edustajan näkemys opiskelijan osaamisesta. Opettaja esittää omat näkemyksensä vasta viimeisenä. Tällä tavoin varmistetaan, että työelämän edustajan ja opettajan näkemykset eivät ohjaa opiskelijan itsearviointia tai opettajan näkemykset työelämän edustajan näkemyksiä.

5.4 ARVOSANASTA PÄÄTTÄMINEN

Ammattiosaamisen näytön arvosanasta päättävät koulutuksen järjestäjän asettaman toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen. Opiskelijan arvioinnista päättävät käyttävät julkista valtaa, ja heidän esteellisyyteensä sovelletaan, mitä hallintolain 27–29 §:ssä säädetään. (L 601/2005 25 b §) Ammattiosaamisen näytön arviointia ja arvosanasta päättämistä havainnollistetaan taulukolla 3.

Ammattiosaamisen näyttöä arvioivalla opettajalla on oltava kelpoisuus toimia ammatillisten opintojen opettajana. Opettajien kelpoisuudesta on säädetty asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin osallistuvalla muulla henkilöllä kuin opettajalla tulee olla sellainen koulutuksella, työkokemuksella tai muulla tavalla hankittu asianomaisen alan osaaminen ja ammattitaito, jota voidaan pitää riittävänä ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnissa (A 603/2005 11 §).

Näytön jälkeen käydyssä arviointikeskustelussa arvioidaan opiskelijan näyttö ja perustellaan arviointi. Perustelut tallennetaan esimerkiksi lomakkeelle arviointiaineistoksi. Arvosanasta päättäminen perustuu käytyyn arviointikeskusteluun ja keskustelusta tallennettuun arviointiaineistoon. Arviointipäätös perustuu ensisijaisesti opettajan tai työelämän edustajan tai kummankin arviointiin, jossa huomioidaan opiskelijan itsearviointi. Arviointipäätöstä tehtäessä on mahdollista hyödyntää myös asiakkailta ja muilta työntekijöiltä saatua palautetta opiskelijan osaamisesta

Ammattiosaamisen näytön arvosana annetaan opintokokonaisuuksittain. Jos opintokokonaisuuden keskeinen osaaminen on näytetty useassa näyttötilanteessa osanäyttöinä, jokaisen osanäytön arviointi vaikuttaa arvosanaan. Arvosanaa ei saa kuitenkaan antaa laskemalla keskiarvoja osanäyttöjen arviointituloksista.

Opintokokonaisuuden arvosanasta päättää arvioitavien opintojen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Arvosana muodostuu ammattiosaamisen näytön ja muun arvioinnin perusteella. Opintokokonaisuuden arvosanasta päätettäessä noudatetaan opetussuunnitelman tutkintokohtaisen osan opintokokonaisuuksien arviointisuunnitelmaa. Suunnitelmasta selviää näytön ja muun arvioinnin suhde kussakin opintokokonaisuudessa. Muun arvioinnin ja ammattiosaamisen näyttöjen arviointituloksista ei saa laskea keskiarvoja, vaan arviointipäätös on tehtävä opintokokonaisuuksien arviointisuunnitelman pohjalta. Arvosanan antamisen edellytyksenä on, että opintokokonaisuuden ammattiosaamisen näyttö on suoritettu hyväksytysti.

Näytön ohjaaminen ja seuraaminen	Arviointikeskustelu (näytön arviointi)	Ammattiosaamisen näytön arvosanan antaminen ja tallentaminen	Opintokokonaisuuden arvosanan antaminen ja tallentaminen
Näyttöä ohjaavat ja seuraavat joko työelämän edustaja tai opettaja tai kumpikin.	Arviointikeskusteluun osallistuu aina sekä opiskelija että opettaja tai työelämän edustaja tai molemmat. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan itsearviointi. Arvioinnin perusteet on tallennettava niin, että ammattiosaamisen näytön arvosana on mahdollista antaa (HUOM! arvioinnin kohteet).	Näyttöjen arvioinnista päättävät toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat. Arvosana on perusteltava arviointiaineistossa. Arvosana tallennetaan opintokokonaisuuksittain ja arviointikohteittain. Ammattiosaamisen näytön arvosanat kootaan tutkintotodistukseen sisältyvään näyttötodistukseen.	Arvosanasta päättävät opettaja tai opettajat. Arvosana muodostuu ammattiosaamisen näytön ja muun arvioinnin perusteella. Arvosanat kootaan tutkintotodistukseen sisältyvään päättötodistukseen.

Taulukko 3. Ammattiosaamisen näyttö, arviointi ja arvosanasta päättäminen

5.5 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖN UUSIMINEN, ARVOSANAN KOROTTAMINEN JA ARVIOINNIN OIKAISU

Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut hyväksytysti tutkintoon kuuluvia ammattiosaamisen näyttöjä tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on varattava mahdollisuus **uusintaan tai arvosanan korottamiseen** (A 603/2005 12 §). Uusinnalla tarkoitetaan tilannetta, jossa opiskelija ei ole saanut ammattiosaamisen näytöstä hyväksyttävää arvosanaa, vaan hänen näytössään osoittamansa osaaminen on jäänyt alle T1-tason. Arvosanan korottamisesta on kysymys, kun opiskelija on saanut ammattiosaamisen näytöstä hyväksytyyn arvosanan, mutta se ei riitä opiskelijalle, vaan hän haluaa korottaa saamaansa arvosanan.

Asetus ei ota kantaa siihen, kuinka monta kertaa opiskelija voi uusia ammattiosaamisen näytön tai korottaa arvosanaa, joten määrällisiä rajoja ei ole syytä

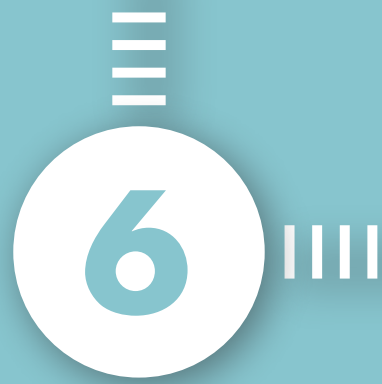
asettaa. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin edellyttää, että opiskelija vahvistaa osaamistaan, ennen kuin ammattiosaamisen näytön uusiminen tai näytön arvosanan korottaminen on mahdollista. Tällä tavoin voidaan vähentää sattumanvaraisia uusinta- ja korotusyrityksiä. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa kuvataan menettelytavat, joilla uusiminen ja arvosanan korottaminen tapahtuu. Menetelmät tulee tiedottaa opiskelijoille ja myös opettajien ja arvioijina toimivien työelämän edustajien on hyvä olla tietoisia ammattiosaamisen näytön uusimista ja näytön arvosanan korottamista koskevista menettelytavoista.

Arvioinnin oikaisemisessa on kysymys siitä, että opiskelija on saanut ammattiosaamisen näytöstä arvosanan, mutta hän katsoo, että arvosana on annettu virheellisin perustein eikä se ole oikeudenmukainen.

Näyttösuoritustensa arviointiin tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua rehtorilta tai arvioinnin suorittaneelta opettajalta tai muulta arvioinnista päätöksen tehneeltä henkilöltä. Oikaisupyynnö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. (L 601/2005 25 c §)

Opiskelijan on reagoitava arviointipäätökseen varsin nopeasti. Aikaa arvioinnin oikeudenmukaisuuden pohdintaan on vain kaksi viikkoa. Koulutuksen järjestäjän on puolestaan ratkaistava se, millä tavoin suullinen oikaisupyynnö edellytetään tehtäväksi, jotta pyyntö voitaisiin katsoa oikaisupyynnöksi eikä pelkästään opiskelijan harmistumisen ilmaukseksi. Suullinen oikaisupyynnömenettely on määriteltävä esimerkiksi opetussuunnitelmassa tai muussa opiskelijalle suunnatussa ohjeistuksessa. Lisäksi koulutuksen järjestäjän on ohjeistettava opettajat ja muut arviointipäätöksiä tekevät henkilöt, jotta he osaavat tallentaa suulliset oikaisupyynnöt. Arviointipäätöksiä tekevät henkilöt tarvitsevat työnsä tueksi myös selkeät ohjeet siitä, miten oikaisupäätös on tehtävä, perusteltava ja tallennettava sekä miten ja kenelle oikaisupäätöksestä on tiedotettava.

Jos opiskelija on tyytymätön rehtorin tai arvioinnin suorittaneen opettajan tai muun arvioinnista päätöksen tehneen henkilön tekemään oikaisupäätökseen, hän voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua toimielimeltä 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä (L 601/2005 25 c §). Toimielin ei arvioi opiskelijan näyttösuoritusta uudelleen. Se arvioi ainoastaan arvioinnin oikeudenmukaisuutta. Toimielin voi velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin, jos arviointipäätös on sen näkemyksen mukaan ilmeisesti virheellinen. Koulutuksen järjestäjän on hyvä kuvata omissa toimintaohjeissaan, miten toimielimen edellyttämä uusi arviointi tehdään ja kuka sen tekee. Opiskelijan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että uutta arviointipäätöstä eivät tee samat henkilöt, joiden tekemän arviointipäätöksen opiskelija on kokenut epäoikeudenmukaiseksi.

ARVIOINNIN TALLENTAMINEN
JA TODISTUKSET

6.1 ARVIOINTITIEDON TALLENTAMINEN

Arviointitiedon järjestelmällistä keräämistä ja säilyttämistä tarvitaan, jotta myöhemmin on mahdollista palata arviointitilanteeseen ja arvioinnin perusteluihin. Opiskelijalla on aina oltava mahdollisuus tutustua kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintoja, osaamista ja myös ammattiosaamisen näyttöjä koskevaan aineistoon, jota käytetään arvioinnin perusteena. Kaikki opiskelijan arviointia koskeva arviointiaineisto on säilytettävä vähintään kuuden kuukauden ajan arvosanan antamisesta. (A 603/2005 11 a §) Näytön arviointiin palaaminen voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi, kun

- päätetään opintokokonaisuuden arvosana osanäyttäjien perusteella
- opiskelija haluaa oikaisua saamaansa arvosanaan
- Opetushallitus kerää ammatilliseen osaamiseen liittyvää tietoa kansallisen oppimistulosten arvioinnin käyttöön.

Koulutuksen järjestäjä kuvaa arkistointisäännössään tai muussa vastaavassa asiakirjassa ne periaatteet, joilla oppilaitoksessa arviointiaineistoa kerätään ja säilytetään. Koulutuksen järjestäjän on päätettävä mm. siitä, kuka arviointitiedot tallentaa ja kuinka tietoja säilytetään. Ammattiosaamisen näyttöihin liittyen arviointiaineistoa kertyy arviointikeskusteluissa sekä tallennettaessa opintokokonaisuuden näytön arvosana.

Arviointikeskustelun aikana tallennetaan **perustelut ammattiosaamisen näytön arvioinnille ja näyttötodistukseen kirjattavat tiedot**. Jos opettaja osallistuu arviointikeskusteluun, sopii arviointikeskustelusta saatavan arviointiaineiston tallentaminen opettajan tehtäväksi. Sen sijaan tilanteissa, joissa työelämän edustaja arvioi yksin ammattiosaamisen näytöt, täytyy arviointitiedon tallentaminen varmistaa ja sopia erikseen.

Arvioinnin perustaksi kerättävää aineistoa voidaan tallentaa esimerkiksi erilaisille arviointilomakkeille. Arviointilomakkeet kannattaa suunnitella niin, että niillä saa tallennettua riittävästi informaatiota, mutta niiden tulee myös olla selkeitä ja arviointikeskustelutilanteessa helpokäyttöisiä.

Arvioinnin tallentaminen on erityisen tärkeää tilanteissa, joissa opintokokonaisuuden keskeinen osaaminen näytetään osina (osanäyttöinä). Jokaisen osanäytön arviointi vaikuttaa opintokokonaisuuden ammattiosaamisen näytön arvosanaan. Päätös arvosanasta syntyy osanäytöistä tallennetun arviointiaineiston perusteella. Näyttötilanne voi toisaalta olla myös niin laaja, että näytön aikana osoitetaan kahden tai useamman opintokokonaisuuden osaamista. Näissä tapauksissa arviointitieto on kyettävä erottelemaan ja tallentamaan opintokokonaisuuk-

sittain. Haasteena on, pystyvätkö näytön suorittaja ja arvioijat luotettavasti arvioimaan yhdessä näyttötilanteessa usealle opintokokonaisuudelle määritellyt arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit.

Minimivaatimus arviointiaineistolle on, että se sisältää arviointikeskustelusta tallennettuna tiedot siitä,

- kuka näytön antoi
- mikä oli näytettävä opintokokonaisuus ja oliko kyseessä osanäyttö
- missä näyttö toteutettiin
- mitä näytössä tehtiin
- minkä tasoista osaaminen oli arviointikohteittain arvioituna (yhteisarvioituna annetut arviot)
- miten arviointia perusteltiin
- milloin arviointi suoritettiin
- ketkä arviointiin osallistuivat.

Arviointiaineistoon olisi hyvä dokumentoida myös tietoa siitä,

- miten eri arvioijat arvioivat näytöt arviointikohteittain
- miten näytön voi täydentää tai uusita sellaisessa tapauksessa, jossa ei vielä ole saavutettu vähintään tyydyttävän tason osaamista.

Ammattiosaamisen näytöt käyttöön -oppaan liitteenä 5 on esimerkki arviointikeskustelun tallentamiseen soveltuvasta lomakkeesta.

Ammattiosaamisen näytön arvosana tulee tallentaa paitsi opintokokonaisuuksittain myös arviointikohteittain (M32/011/2005 luku 4.7). Jos ammattiosaamisen näyttö on ollut mahdollista antaa yhden näyttötilanteen tai työssäoppimisjakson aikana, on jo arviointikeskustelun aikana mahdollista päättää näytön arvosana ja arvioinnin perustelut tallentuvat arviointikeskustelussa käytettävälle lomakkeelle arviointikohteittain. Jos opintokokonaisuuden osaaminen osoitetaan osanäytöillä, arvosana määräytyy osanäyttöjen yhteydessä tallennetun arviointiaineiston pohjalta. Näissä tapauksissa opintokokonaisuuden näytön arvosana pitää vielä erikseen päättää ja tallentaa arviointikohteittain.

Koulutuksen järjestäjän päätettäväksi jää, kuinka menetellään, että arviointikeskustelussa paperille tallennettu arviointitieto saadaan sellaiseen sähköiseen muotoon, että se on tulostettavissa näyttötodistukseksi. Käytännössä arvioinnin ja arvosanojen tallentamisessa hyödynnetään erilaisia opiskelijahallintojärjestelmäsovelluksia.

6.2 TODISTUKSET

Tutkintotodistus on virallinen asiakirja, joka sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Tutkintotodistuksen sisällöstä määrätään opetussuunnitelman perusteissa.

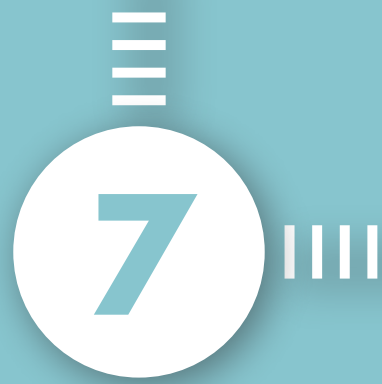
Päättötodistus sisältää kaikki tutkinnon ammatillisiin opintoihin, yhteisiin opintoihin ja vapaasti valittaviin opintoihin kuuluvat opintokokonaisuudet. Ammatillisista opinnoista annettavat arvosanat muodostuvat ammattiosaamisen näyttöjen ja muun arvioinnin perusteella. Jatko-opintoihin hakeuduttaessa opiskelupaikkaa haetaan päättötodistuksen arvosanoilla.

Näyttötodistus sisältää vain ammatillisten opintojen opintokokonaisuudet, ja todistus on suunniteltu ennen kaikkea työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Näyttötodistus tarjoaa työnantajalle työpaikkahaastatteluissa ja rekrytointitilanteissa tärkeää tietoa hakijan käytännön osaamisesta. Näyttöä kuvaileva ja näyttöpaikat nimeävä todistus on suunniteltu edistämään nuorten työllistymistä.

Näyttötodistus sisältää

- opiskelijan nimen ja henkilötunnuksen
- suoritettujen tutkinnon nimen ja laajuuden 120 ov/3 vuotta
- suoritettujen koulutusohjelman nimen
- tutkintonimikkeen
- suoritettujen ammattiosaamisen näytöt opintokokonaisuuksittain (opintokokonaisuuden nimi ja laajuus, lyhyt kuvaus opiskelijan suorittamista ammattiosaamisen näytöistä, näyttöpaikan nimi, ammattiosaamisen näytön arvosana tai erityisopiskelijoilla lyhyt sanallinen kuvaus opiskelijan ammattiosaamisen näytöin todennetusta ammatillisesta osaamisesta ja ammattitaidosta)
- päiväyksen ja allekirjoituksen (toimielimen puheenjohtaja)
- koulutuksen järjestäjän/oppilaitoksen leiman.

Ammattiosaamisen näytöt käyttöön -oppaan liitteenä 6 on malli määräysten mukaisesta tutkintotodistuksesta. Mallin tutkintotodistus painetaan taitettavalle A3-arkille, siten, että todistuksessa on tutkintotodistuksen kansilehti, sisä sivuilla päättö- ja näyttötodistus sekä takakansi, jossa ilmoitetaan määräyksen mukaiset tiedot mm. koulutuksen järjestäjästä, säädöksistä ja määräyksistä, joiden mukaan koulutus on toteutettu, jatko-opintokelpoisuudet ja käytetty arviointiasteikko.

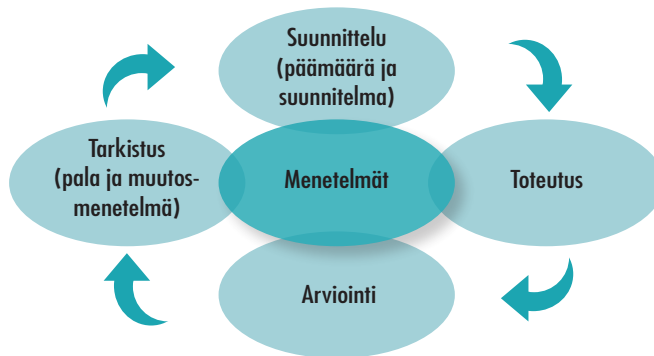

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN
LAADUNVARMISTUS JA AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT
OSANA KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN LAADUN HALLINTAA

7.1 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN LAADUN VARMISTAMINEN JA KEHITTÄMINEN

Näyttöjen laadun varmistamiseksi on näyttöjen suunnittelulle, toteutukselle ja osaamisen arvioinnille asetettu laatuvaatimuksia. Näyttöjä koskevat laatuvaatimukset määritetään opetussuunnitelman perusteissa sekä tarvittaessa erillisissä kansallista arviointia varten annettavissa ohjeissa. Kansalliset ammattiosaamisen näyttöaineistot ovat suosituksia laadukkaiden näyttöjen toteuttamiseksi. Niiden avulla lisätään muun muassa arvioinnin johdonmukaisuutta erilaisissa olosuhteissa toteutettavissa näytöissä. Laatuvaatimusten avulla varmistetaan myös arvioinnin luotettavuus ja riittävä yhdenmukaisuus.

Ammattiosaamisen näyttöihin perustuvan arvioinnin ja näyttöprosessin laatua voidaan tarkastella ammatillisen koulutuksen laadunvalmistuksen viitekehysten, esimerkiksi CQAF-mallin, avulla (kuvio 5).

Kuvio 5. CQAF-malli

CQAF-malli soveltuu niin erilaisissa ympäristöissä toimivien organisaatioiden kuin yksittäisen osa-alueen, esimerkiksi ammattiosaamisen näyttöjen, laadunhallinnan viitekehyyksi. CQAF-malli perustuu jatkuvaan oppimiseen ja toiminnan systemaattiseen kehittämiseen.

Suunnitteluvaihe

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma

- vastaa opetussuunnitelman perusteita
- vastaa työelämän tarpeisiin ja paikallisiin olosuhteisiin
- sisältää opintokokonaisuuksittain ammattiosaamisen näytöt osana arviointia.

Ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät suunnitelmat

- laaditaan oppilaitoksen ja työelämän välisenä yhteistyönä
- tukevat oppimista ja ammatillista kasvua
- mahdollistavat arvioijien kouluttamisen ja perehdyttämisen
- mahdollistavat opiskelijoiden perehdyttämisen.

Arvioitava osaaminen ja arviointikriteerit

- mahdollistavat laaja-alaisen ammatillisen osaamisen arvioinnin
- mahdollistavat keskeisen osaamisen arvioinnin
- vastaavat alan ammatitaitovaatimuksiin
- ovat selkeitä, johdonmukaisia ja erottelevia.

Näyttöympäristöt

- vastaavat työelämän toimintaympäristöjä
- mahdollistavat laaja-alaisen ammatillisen osaamisen osittamisen ja arvioinnin
- mahdollistavat ammattiosaamisen näytön ja työssäoppimisen yhdistämisen.

Toteutus

Arvioinnissa

- toteutuu tavoitelähtöinen ja kriteeriperusteinen arviointi
- toteutuu yhteisarviointi
- tuetaan opiskelijan itsearviointia
- arviointitieto tallennetaan selkeästi ja yhdenmukaisesti.

Arviointi

Näyttöjen suunnittelun ja toteutuksen arviointi

- Osana näyttöprosessia näyttöjen suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat arvioivat niiden onnistumista ja kehittämistarpeita.
- Näytöistä kerättävää palaute- ja arviointitietoa yhdistetään ja analysoidaan.
- Näytöistä saatavaa tietoa hyödynnetään koulutuksen järjestäjän itsearvioinnissa.

Koulutuksen järjestäjä käyttää erilaisia arviointimenetelmiä:

- itsearviointi
- vertaisarviointi
- ulkoinen arviointi
- kansallisissa arvioinneissa saatujen tuloksien hyödyntäminen.

Palaute- ja muutosmenettelyt

- Näyttöprosessista hankitaan jatkuvasti palautetietoa.
- Tietojärjestelmät mahdollistavat ajantasaisen tiedon saannin.

- Saatua palautetietoa yhdistetään ja analysoidaan ja sen pohjalta päätetään näyttöprosessin kehittämisestä.
- Näyttöprosessista saadusta palautteesta ja päätetyistä kehittämistoimista informoidaan asianosaisia.
- Määritellään kehittämistoimille tavoitteet, vastuuhenkilöt, aikataulut ja seuranta- ja arviointimenettely.
- Tunnistetaan hyviä käytäntöjä sekä oman organisaation sisällä että muissa organisaatioissa ja opitaan niistä.

Näyttöprosessin jatkuva ja systemaattinen seuranta ja arviointi ovat tärkeitä näyttöjen laadun jatkuvassa kehittämisessä ja laadun varmistamisessa. Seurannan ja arviointitulosten pohjalta koulutuksen järjestäjä kehittää näyttöihin liittyviä toimintatapojaan ja niiden yhtenäistä soveltamista sekä asettaa tarvittaessa näyttöjen edelleen kehittämiseksi uusia konkreettisia tavoitteita.

7.2 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT OSANA KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN LAADUNHALLINTAA JA -ARVIINTIA

Koulutuksen järjestäjällä on tärkeää olla toimintajärjestelmä, joka luo perustan ohjata, johtaa ja kehittää toimintaa. Näytöt sisältyvät toimintajärjestelmän ydinprosessiin. Toimintajärjestelmään tulee dokumentoida muun muassa näyttöjen eri vaiheet, vastuut, yhteisesti sovitut toimintatavat sekä ohjeet. Kehitettäessä näyttöjen ja näyttöprosessin laatua on tärkeää ottaa huomioon niiden yhteydet ja rajapinnat muihin alaprosesseihin, esimerkiksi työssäoppimiseen ja opetussuunnitelmaprosessiin.

Osana strategiaprosessia ja vuosittaista suunnittelua koulutuksen järjestäjä asettaa näyttöjä koskevia tavoitteita sekä seuraa niiden toteutumista. Näyttöprosessin laatua on tärkeää arvioida jatkuvasti ja parantaa sitä omista lähtökohdista käsin. Arvioinnissa voidaan käyttää itsearviointin ohella vertaisarviointia ja ulkoista arviointia. Näyttöjärjestelmä tuottaa koulutuksen järjestäjälle myös vertailutietoa kansallisesta tasosta. Arviointi- ja seurantatiedon pohjalta koulutuksen järjestäjä asettaa uusia tavoitteita näyttöjen laadun kehittämiseksi.

Näyttöjärjestelmä antaa hyvän työvälineen oppimistulosten seurantaan. Kansallinen oppimistulosten arviointi tuottaa myös koulutuksen järjestäjälle tärkeää tietoa oppimistulosten arviointiin ja kehittämistoimien suuntaamiseen. Näyttöihin liittyviä tuloksia on tärkeää seurata paitsi koko organisaation tasolla, myös erikseen eri opiskelijaryhmien osalta.

Näyttöprosessia ja siinä saavutettuja tuloksia voidaan kuvata ja arvioida useilla arviointialueilla, mistä ohessa on muutama esimerkki:

Johtajuus

- Miten johto luo aktiivisesti yhteistyösuhteita alueen työelämän kanssa jäsenten saamiseksi toimielimiin?
- Miten johto kannustaa henkilöstöä yhteistyöhön näyttöjen toteuttamisessa organisaation sisällä ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa?

Henkilöstö

- Miten varmistetaan, että henkilöstöllä on riittävät tiedot ja taidot näyttöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin?
- Miten näyttöihin liittyvää osaamista jaetaan, niihin liittyviä hyviä käytäntöjä tunnustetaan ja levitetään?

Asiakastulokset

- Miten näytöistä saadut arvosanat ovat kehittyneet kolmen vuoden aikana?
- Miten näytöistä saadut arvosanat eroavat eri opiskelijaryhmissä tai toimintayksiköissä?
- Minkälaisia ovat tulokset verrattuna vastaaviin muihin koulutuksen järjestäjiin?

Laadun kehittäminen ei ole kuitenkaan vain arviointia tai tulosten seuranta. Laadun kehittäminen vaatii aina myös innovatiivisuutta, halua oppia omasta ja muiden toiminnasta sekä toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten jatkuvaa seuraamista ja niihin reagoimista.

7.3 KANSALLINEN OPPIMISTULOSTEN ARVIOINTI

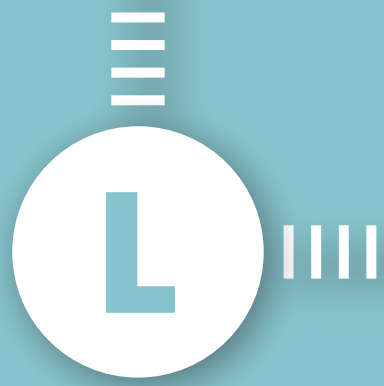
Kansallista oppimistulosten arviointia uudistetaan siten, että arviointia ei tehtäisi erillisenä, vaan arvioinnissa hyödynnetään oppilaitosten näyttötoimintaa. Tämä edellyttää laadunvarmennusta, jolla taataan arviointitiedon sujuvuus ja vertailtavuus. Opetushallitus on tehnyt vuodesta 1995 lähtien ammatillisen koulutuksen

arviointeja, joissa oppimistuloksia on arvioitu erillisillä päättökokeilla. Ammat-tiosaamisen näyttöjen käyttöönoton jälkeen oppimistulosten arvioinnin edellyt-tämä arviointitieto tullaan keräämään näytöistä. Erillisiä näyttötehtäviä ei laadita, vaan kansalliset ammattiosaamisen näyttöaineistot ohjaavat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamista paikallisella tasolla. Arvioinnin kohteena ovat laaja-alai-nen ammatillinen osaaminen, ja arvioinnin kohteet ovat kaikissa tutkinnoissa samat.

Arviointitietoa saadaan tutkinnoittain, opintokokonaisuuksittain ja osaamis-alueittain. Kansallinen oppimistulosten arviointi tuottaa tietoa opetussuunnitel-man perusteiden tavoitteiden saavuttamisesta, osaamisen tasosta sekä siitä, mi-ten osaaminen vastaa työelämän tarpeita ja antaa valmiuksia jatko-opintoihin. Arviointitiedon lisäksi kootaan taustatietoa näytöistä, oppilaitoksesta ja opiskeli-joista sekä toteutetaan eri osapuolille suunnattuja kyselyjä, joiden avulla saadaan tietoa koko näyttöprosessista. Kansallisen oppimistulosten arvioinnin tavoitteena on koulutuksen laadun parantaminen ja oppimistulosten jatkuva kehittäminen sekä koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisen varmistaminen. Arvioinnin avulla tuetaan oppilaitoksia ja opettajia opetuksen kehittämistyössä. Työelämä puoles-taan tarvitsee tietoa siitä, millaista osaamista koulutus tuottaa ja mitä opiskelijat osaavat työelämään siirtyessään. Oppimistulosten arviointitietoa käytetään myös koulutusta koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa.

Uuden kansallisen oppimistulosten arviointimallin etuna on, ettei arviointi ole erillinen järjestelmä, vaan kansallisessa arvioinnissa hyödynnetään oppilaitos-ten normaaleja arviointikäytäntöjä. Arviointi johtaa kehittämistyöhön, kun ar-viointitieto tuotetaan ja hyödynnetään siellä, missä se syntyy. Arviointi tulee näin osaksi oppilaitosten itsearviointia. Kansallista arviointitietoa voidaan käyttää ke-hittämistyön tukena, koska koulutuksen järjestäjillä on käytettävissä sekä kansal-liset seurantatiedot että omat koulutuksen järjestäjäkohtaiset tulokset. Näyttöjen avulla tehdään ammatillisen osaamisen arviointi monipuoliseksi sekä kansallisella että paikallisella tasolla.

LIITTEET

LIITE 1

L 601/2005

Annettu Naantalissa 15 päivänä
heinäkuuta 2005.**Laki ammatillisesta koulutuksesta
annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ammatillisesta koulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (630/1998) 44 a §, sellaisena kuin se on laissa 479/2003,*muutetaan* 25 ja 30 § sekä 44 §:n 2 ja 5 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 44 §:n 2 ja 5 momentti laissa 479/2003, sekä lisätään lakiin uusi 25 a 25 c § seuraavasti:**4 luku
Arviointi****25 §
Opiskelijan arviointi**

Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijoiden oppimista, työskentelyä ja osaamista tulee arvioida monipuolisesti.

Ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijan ammatillista osaamista tulee muun arvioinnin ohella arvioida opiskelijan työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa työtilanteissa tai -tehtävissä antamien ammattiosaamisen näyttöjen perusteella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään opintosuoritusten arviointiasteikosta, aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta, opinnoissa etenemisestä ja arvosanan korottamisesta, tutkintotodistuksista ja

muista opiskelijalle annettavista todistuksista. Opetushallitus voi antaa opinto-, näyttö- ja tutkintosuoritusten arvioinnista asetusta tarkentavia määräyksiä. Todistuksiin merkittävistä tiedoista päättää asetusta täydentäen Opetushallitus.

**25 a §
Ammattiosaamisen näyttöjen
suunnittelusta ja toteuttamisesta
vastaava toimielin**

Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten koulutuksen järjestäjän tulee asettaa toimielin tai useampia toimielimiä, joihin kuuluu koulutuksen järjestäjää, opettajia ja opiskelijoita sekä asianomaisen alan tai asianomaisten alojen työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Toimielin hyväksyy koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman osana olevat suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen

toteuttamisesta ja arvioinnista, valvoo näyttötoimintaa sekä päättää ammattiosaamisen näyttöjen arvioijista. Lisäksi toimielin käsittelee opiskelijan arviointia koskevat oikaisuvaatimukset.

Toimielimen puheenjohtaja ja muut jäsenet nimetään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa toimielimen käsitellessä opiskelijan arviointia koskevia oikaisuvaatimuksia. Jäsenten esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 27–29 §:ssä säädetään.

Koulutuksen järjestäjä päättää tarkemmin toimielimen muista tehtävistä, toimintatavoista ja päätöksenteosta sekä toimielimen jäsenille maksettavista palkkioista.

25 b § Arvioinnista päättäminen

Opiskelijan opintosuoritusten ja osaamisen arvioinnista päättää arvioitavien opintojen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Tutkintoon sisältyvästä työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen arvioinnista päättävät opetuksesta vastaava opettaja ja työnantajan nimeämä henkilö yhdessä. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättävät 25 a §:ssä tarkoitetun toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen.

Oppisopimuskoulutuksessa tietopuolisten opintojen arvioinnista päättää opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä ja työpaikalla tapahtuvassa koulutuksessa työnantajan nimeämä henkilö. Koulutuksen järjestäjä päättää tietopuolisten opintojen ja työpaikalla tapahtuvan koulutuksen arviointien yhdistelmästä.

Muulta 1 ja 2 momentissa tarkoitetulta arvioinnin suorittajalta kuin opettajalta vaa-

dittavasta osaamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Heidän esteellisyyteensä sovelletaan, mitä hallintolain 27–29 §:ssä säädetään.

25 c § Arvioinnin oikaiseminen

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta opinto-, näyttö- ja tutkintasuoritukseensa. Menettelytavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Opinto-, näyttö- ja tutkintasuoritukseensa arviointiin tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua rehtorilta tai arvioinnin suorittaneelta opettajalta taikka muulta arvioinnista päätöksen tehneeltä henkilöltä. Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Oppisopimuskoulutuksessa pyyntö tehdään työpaikalla tapahtuvan koulutuksen arvioinnista työnantajalle. Tietopuolisten opintojen arvioinnin sekä tässä momentissa tarkoitettujen arviointien yhdistelmän osalta noudatetaan, mitä 2 momentissa säädetään.

Opiskelija, joka on tyytymätön 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen, voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua tämän lain 25 a §:ssä tarkoitettulta toimielimeltä 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon. Toimielin voi, jos päätös on ilmeisesti virheellinen, velvoittaa toimitamaan uuden arvioinnin.

30 § Osaamisen tunnustaminen

Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja vaatimuksia keskeisiltä osilta vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea

hyväksi ja korvata tutkinnon pakollisia, valinnaisia tai vapaasti valittavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 25, 25 b ja 25 c §:ssä arvioinnista ja sen oikaisemisesta säädetään. Tarvittaessa osaamisen vastaavuus on osoitettava.

Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin osaamisen tunnustamista koskevasta menettelystä.

44 § *Muutoksenhaku*

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 20 §:ssä säädettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunitelmaa;
- 3) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä;
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi; sekä
- 5) 32 §:ssä säädettyä opiskeluoikeuden menettämistä.

Edellä 25 §:ssä tarkoitettua opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen, nimettyä opiskelijaa koskevaan opintojen suoritusaikaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta opintojen yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei myöskään saa 35 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 2 ja 4 momentissa tarkoitettu asia, ja arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2006.

Lain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettut ammattiosaamisen näytöt tulee ottaa käyttöön viimeistään elokuussa 2006 alkavassa koulutuksessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

HE 41/2005
SiVM 8/2005
EV 94/2005

Naantalissa 15 päivänä heinäkuuta 2005

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

Opetusministeri
Tuula Haatainen

A 603/2005

Annettu Helsingissä 21 päivänä
heinäkuuta 2005**Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta
annetun asetuksen muuttamisesta**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä,

muutetaan ammatillisesta koulutuksesta 6 päivänä marraskuuta 1998 annetun asetuksen (811/1998) 3 ja 5 §, 10–13 §, sellaisina kuin niistä ovat 10 ja 13 § osaksi asetuksessa 1139/1999, sekä

lisätään asetukseen uusi 11 a ja 12 a § seuraavasti:

3 §***Opinnoista tiedottaminen***

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille tieto suoritettavista tutkinnoista ja niiden muodostumisen keskeisistä periaatteista ja sisällöistä, koulutuksen järjestämismuodosta ja -paikoista, opetusjärjestelyistä, työajoina, koulutuksen järjestäjän koulutustarjonnasta ja yhteistyöstä muiden koulutuksen järjestäjien sekä muiden yhteisöjen tai säätiöiden kanssa. Lisäksi opiskelijalle tulee antaa tieto aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen toiminta- ja menettelytavoista. Opiskelijaksi pyrkiville tulee antaa vastaavat tiedot soveltuvin osin.

5 §***Sopimus työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta ja ammattiosaamisen näytöistä***

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 16 §:n mukaisesti tehtävässä

koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovitaan osapuolten tehtävistä, opiskelijan ohjauksen ja osaaamisen arvioinnin sekä siihen sisältyvien ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisestä, työnantajalle mahdollisesti maksettavista korvauksista ja muista tarpeellisista koulutuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämiseen liittyvistä seikoista. Lisäksi sovitaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen osalta opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä, kestosta ja ajoituksesta opetussuunnitelman tai näyttötutkinnon perusteiden määräykset huomioon ottaen, tarvittaessa kunkin opiskelijan osalta erikseen. Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös, kun opiskelija erikseen niin sovittaessa on työso-
pimussuhteessa työnantajaan.

Sopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että koulutustyöpaikalla on käytettävissä opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisen kannalta riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeellinen työvälineistö sekä ammattitaidol-

taan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa, joka voidaan määrätä opiskelijan vastuulliseksi kouluttajaksi. Koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa työnantajalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 19 §:n mukaisesta työturvallisuusvastuusta.

10 §

Arvioinnin perusteet

Opiskelijan osaaminen ja sen kehittyminen on arvioitava riittävän usein koulutuksen aikana ja koulutuksen päättyessä.

Opiskelijan hyväksytyt opintosuoritukset ja aikaisemmin hankittu osaaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa kiitettävä (5), hyvä (4–3) ja tyydyttävä (2–1). Vastaavaa asteikkoa käytetään arvioitaessa ammattiosaamisen näyttöjä. Erityisopetuksessa ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti. Vapaasti valittavat opinnot voidaan opiskelijan suostumuksella hyväksyä suoritetuksi ilman arvosanaa.

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijan suoritukset arvioidaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen osalta ja tietopuolisissa opinnoissa käyttäen 2 momentissa säädettyä asteikkoa ja arvosanoja.

Vammaisten opiskelijoiden valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa ja ohjauksessa sekä maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa voidaan poiketa edellä olevista arvioinnin perusteista siten kuin opetushallituksen vahvistamissa opetussuunnitelman perusteissa määrätään.

Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteiden yhteydessä tarkemmat määräykset arvioinnin ja siihen sisältyvien ammattiosaamisen näyttöjen perusteista.

11 §

Ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin osallistuvan henkilön pätevyys

Ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin osallistuvalla muulla henkilöllä kuin opettajalla tulee olla sellainen koulutuksella, työkokemuksella tai muulla tavalla hankittu asianomaisen alan osaaminen ja ammattitaito, jota voidaan pitää riittävänä ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnissa.

11 a §

Arviointiaineiston säilyttäminen

Opiskelijalle on varattava tilaisuus tutustua kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintoja, osaamista tai ammattiosaamisen näyttöjä koskevaan arvioinnin perusteena olevaan aineistoon. Arvioinnin perusteena oleva aineisto on säilytettävä vähintään kuuden kuukauden ajan arvosanan antamisesta.

12 §

Opinnoissa eteneminen ja arvosanan korottaminen

Opetussuunnitelmassa määrätään opinnoista ja ammattiosaamisen näytöistä, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut hyväksytysti edellä tarkoitettuja opintoja eikä ammattiosaamisen näyttöjä, tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellainen osaaminen, joka mahdollistaa opinnoissa etenemisen.

Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut hyväksytysti tutkintoon kuuluvia opintoja eikä ammattiosaamisen näyttöjä tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, tulee järjestää mahdollisuus uusintaan tai arvosanan korottamiseen.

Opetushallitus voi antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä tässä pykälässä säädettyistä asioista.

*12 a §
Osaamisen tunnustaminen*

Opiskelijan tulee hakea muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen arvioimista ja tunnustamista. Hakemus tulee tehdä riittävän ajoissa ennen mainittujen opintojen tai opintokokonaisuuden alkamista. Opiskelijan tulee esittää osaamisen arvioinnin edellyttämä selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan.

*13 §
Tutkintotodistus, erotodistus ja todistus suoritetuista opinnoista*

Kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkintoon kuuluvat opinnot ja ammattiosaamisen näytöt, hänelle annetaan tutkintotodistus suoritetusta tutkinnosta. Tutkintotodistus sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Tutkintotodistus voidaan antaa myös opiskelijalle, jonka opinnoissa on noudatettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 21 §:ssä tarkoitettuja erityisiä opetusjärjestelyjä. Opiskelijan muualla suorittamien hyväksi luettujen opintojen tai muutoin hankitun osaamisen arvოსanat merkitään opiskelijalle annettavaan todistukseen. Tutkintotodistuksen antaa koulutuksen järjestäjä. Näyttötodistuksen allekirjoittaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavan toimielimen puheenjohtaja.

Kesken ammatillisen tutkinnon suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään suoritettavat opinnot ja ammattiosaamisen näytöt arvosanoineen. Opiskelijalle, joka on suorittanut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua koulutusta, annetaan todistus suoritetuista opinnoista.

Opiskelijalle annetaan pyynnöstä todistus suoritetuista opinnoista ja ammattiosaamisen näytöistä myös opiskelun kestäessä. Opiskelijalle annetaan pyynnöstä todistus myös aikaisemmin hankitusta osaamisesta.

Todistuksesta tulee käydä ilmi noudatetut opetussuunnitelman perusteet, tutkinnon laajuus sekä oppisopimuskoulutuksessa oppisopimuksen kesto-aika. Oppisopimuskoulutuksessa työnantajan ja tietuopuolisen opetuksen järjestäjän suorittamat arvioinnit liitetään todistukseen.

Opiskelijalle, joka on suorittanut tutkinnon tai opintoja ja ammattiosaamisen näyttöjä, annetaan pyynnöstä tutkintotodistukseen tai todistukseen erityisesti kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite, jossa annetaan riittävät tiedot oppilaitoksesta samoin kuin tutkintotodistuksessa tai todistuksessa tarkoitetuista opinnoista sekä niiden tasosta ja asemasta koulutusjärjestelmässä.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 21 päivänä heinäkuuta 2005

Ministeri
Tarja Filatov

Opetusneuvos
Tarja Riihimäki

LIITE 3**AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN JA NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET**

(hyväksytty Opetushallituksen johtokunnassa 30.9.2005)

4**OPIKELIJAN ARVIOINTI****4.1****ARVIOINNIN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET**

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 601/2005, 25 §) on säädetty, arvioinnin tulee tukea opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymistä ja kasvua ammatti-ihmisenä.

Arvioinnin tulee opiskelijan ohjauksen lisäksi tuottaa tietoa opiskelijoiden osaamisesta opettajille, työnantajille ja jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

4.2**ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN**

Opiskelijan osaamista on arvioitava muun arvioinnin ohella ammattiosaamisen näytöillä (L 601/2005, 25 §). Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelmaansa opiskelijan arvioinnin suunnitelma, johon sisältyy toimielimen hyväksymä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista (L 601/2005, 25 a §).

Kaikki opetussuunnitelman perusteiden mukaiset opiskelijan opintoihin kuuluvat opintokokonaisuudet tulee arvioida ja kaikkien ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksien keskeinen osaaminen tulee osoittaa ammattiosaamisen näytöillä työelämän toimintakokonaisuuksina eli tekemällä käytännön työtehtäviä (ks. kohta 4.3)

Sen lisäksi, mitä laissa ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (L 601/2005, 25 §, A 603/2005, 10 §, 11 §) on säädetty,

opiskelijan arvioinnin tulee olla laadullista eli opiskelijan osaamista on verrattava opintokokonaisuuksien tavoitteisiin ja niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin. Arvioinnin on perustuttava opiskelijan itsearviointiin ja arviointikeskusteluun. Arviointikeskustelussa tulee olla mukana opiskelija ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (L 601/2005, 25 b §) määrätyt henkilöt. Opintojaksojen arvioinnilla tulee tukea opiskelijaa opintokokonaisuuksien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arviointimenetelmät tulee valita siten, että ne mittaavat asetettujen tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opiskelumenetelmiin ja tukevat opiskelijan oppimista. Koska opiskelijat osaavat ilmaista osaamisensa eri tavoin, heillä on oltava mahdollisuus näyttää osaamisensa muutenkin kuin kirjallisesti. Erityisesti vamman, sairauden ja niihin rinnastettavien oppimisvaikeuksien, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriön, ollessa kyseessä on käytettävä kullekin opiskelijalle parhaiten soveltuvaa arviointimenetelmää.

Kaikille opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville on tiedotettava ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta, kuten arvioinnin tehtävistä, arvioinnin kohteista ja arviointikriteereistä, arvosanan muodostumisesta, arvosana-asteikosta ja vaatimustasoista, arvioinnin uusimisesta, arvosanojen korottamisesta ja opintojen etenemisen edellyttävistä opinnoista, työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista, arvioinnin oikaisemisesta, osaamisen tunnustamisesta, arvosanojen tallentamisesta sekä opintokortin ja tutkintotodistuksen sisällöstä.

4.3

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT

Sen lisäksi, mitä laissa ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (L 601/2005, 25 §, 25 a §, 25 b §, A 603/2005 5 §) on säädetty ammattiosaamisen näytöistä, toimielimestä, arvioinnista ja arvioijista, näyttöpaikkojen laadusta ja työturvallisuudesta, ammattiosaamisen näytöt on suunniteltava, toteutettava ja arvioitava oppilaitosten ja työpaikkojen yhteistyönä opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisessa voi hyödyntää tutkintokohtaisia kansallisia ammattiosaamisen näyttöaineistoja.

4 OPISKELIJAN ARVIOINTI

Ammattiosaamisen näyttö on annettava kaikista ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksista, myös ammatillisiin opintoihin sisältyvistä muista valinnaisista opinnoista, jos ne ovat ammatillisia. Yhteisistä opinnoista ja vapaasti valittavista opinnoista ei anneta erillisiä ammattiosaamisen näyttöjä. Koulutuksen järjestäjän päätöksellä ammattiosaamisen näyttö voidaan antaa myös vapaasti valittavista opinnoista, mikäli ne ovat ammatillisia.

Ammattiosaamisen näyttö voidaan antaa yhdestä tai useammasta opintokokonaisuudesta kerrallaan tai osasta opintokokonaisuutta.

Ammattiosaamisen näyttö on arvioitava arvioinnin kohteittain kohdan 4.4 Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit mukaisesti.

Ammattiosaamisen näytöt on ajoitettava koko koulutuksen ajalle niin, että opiskelijalla on ollut mahdollisuus oppia ammattiosaamisen näytössä arvioitava osaaminen ennen osaamisen näyttämistä ja että opiskelijalla on mahdollisuus parantaa suoritustaan ammattiosaamisen näytöistä saadun palautteen perusteella. Toimielimen hyväksymään ammattiosaamisen näyttöjen toteutamis- ja arviointisuunnitelmaan tulee sisältyä periaatteet työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen yhteensovittamisesta. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus suorittaa ammattiosaamisen näyttöjä myös ulkomailla, ja siitä on sovittava etukäteen.

Sen lisäksi, mitä laissa ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (L 601/2005, 25 c §, A 603/2005, 3 §) on opinnoista tiedottamisesta säädetty, koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että opiskelijan saa riittävästi tukea ja ohjausta ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen. Tukea ja ohjausta tulee saada ennen ammattiosaamisen näyttöjä, niiden aikana sekä ohjaavana palautteena niiden jälkeen.

4.4

ARVIOINNIN KOHTEET JA ARVIOINTIKRITEERIT

Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit on johdettava opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteissa esitetyistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä ja arvioinnista. Arvioinnin on kohdistuttava työprosessien, työmenetelmien, välineiden, materiaalin, työn perustana olevan tiedon ja työturvallisuuden hallintaan sekä yhteisiin painotuksiin ja kaikille aloille yhteiseen ydinosaamiseen.

Oppilaitoksessa tulee määritellä opintokokonaisuuksien arviointikriteerit seuraavassa määriteltyjen tyydyttävän, hyvän ja kiitetävän osaamisen tasojen pohjalta.

Tyydyttävä:

Opiskelijan on pystyttävä työllistymään tutkintoa vastaavalle ammattialalle ja koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin joistakin taitojen ja tiedollisen osaamisen puutteista huolimatta. Opiskelijan on osattava käyttää tavallisimpia työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja sekä osattava alan perustehtävät. Opiskelijan on osattava toimia tutussa ympäristössä ja tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava käyttää omaksumiaan taitoja ja työn perustana olevaa tietoa harjoitelluissa, usein toistuvissa tilanteissa. Hänen on osattava ohjattuna etsiä työhönsä liittyvää tietoa sekä esittää se ymmärrettävästi suullisesti tai kirjallisesti. Hänen tulee tehdä annetut tehtävät ja osata arvioida itseään ja työnsä onnistumista. Hänen tulee noudattaa työaikoja, työturvallisuusohjeita, muita sopimuksia ja ohjeita sekä neuvotella poikkeamista.

Hyvä:

Opiskelijan on osattava käyttää alan työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja. Hänen on osattava alansa keskeiset työtehtävät. Opiskelijan on osattava toimia erilaisissa tilanteissa ja ryhmässä sekä käyttää omaksumiaan taitoja ja työn perustana olevaa tietoa uusissa tilanteissa. Hänen on osattava luokitella, vertailla ja jäsentää hankkimaansa tietoa sekä muokata sitä käyttökelpoiseksi. Opiskelijan on osattava hahmottaa työnsä kokonaisuutena. Hänen on osattava ottaa huomioon työpaikkansa erityistarpeita. Opiskelijan on osattava soveltaa sääntöjä ja ohjeita erilaisissa tilanteissa ja noudattaa työturvallisuusohjeita. Opiskelijan on tehtävä annetut tehtävät omatoimisesti ja arvioitava itseään ja työtään monipuolisesti. Hänen on osattava arvioida tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta.

Kiitettävä:

Opiskelijan on osattava tietoisesti valita työhönsä sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää menetelmiä ja välineitä oikein. Hänen on osattava arvioida ja kehittää työskentelytapojaan. Hänen on osattava toimia aktiivisesti ja kannustavasti erilaisissa tilanteissa, ryhmissä ja sidosryhmien kanssa. Hänen on

4 OPISKELIJAN ARVIOINTI

osattava löytää uusia ratkaisuja ja osata ratkaista ristiriitatilanteita. Opiskelijan on osattava tehdä omatoimisesti muitakin kuin annettuja tehtäviä. Hänen on osattava kehittää omaa työtään ja työympäristöään, työturvallisuutta sekä kehittää ja arvioida itseään monipuolisesti voidakseen toimia muuttuvissa oloissa. Opiskelijan on osattava arvioida hankkimansa tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta. Hänen on osattava luokitella, vertailla ja jäsentää hankkimaansa tietoa sekä muokata sitä käyttökelpoiseksi ja tehdä johtopäätöksiä. Hänen on osattava asettaa asioita tärkeysjärjestykseen, tehdä suunnitelmia ja pohtia erilaisten vaihtoehtojen vaikutuksia, niin että hän osaa valita niistä kulloinkin sopivimman. Opiskelijan on osattava toiminnassaan ottaa huomioon työpaikan erityistarpeita. Hänen on osattava hahmottaa työnsä osaksi työpaikkansa ja sen koko toimintaympäristön toimintaa.

4.5

OSAAMISEN TUNNUSTAMINEN

Sen lisäksi, mitä laissa ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (L 601/2005, 30 §, A 603/ 2005, 12 a §) on säädetty, tulee osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa. Osaamisen tunnustamisen edistämiseksi on kehitettävä erilaisia sitä helpottavia arviointimuotoja.

Siirryttäessä tutkinnosta toiseen tai lukiosta toisen asteen ammatilliseen koulutukseen on luettava hyväksi vähintään suoritettut yhteiset opinnot ja vapaasti valittavat opinnot.

Oppilaitoksessa on verrattava, että tunnustettavat opinnot tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Tarvittaessa opiskelijan on osoitettava osaamisen vastaavuus. Jos muualla suoritetuista opintokokonaisuuksista tai muutoin hankitusta koko opintokokonaisuuden kattavasta osaamisesta ei ole arvosanaa, tulee järjestää arviointi.

Opintokokonaisuuden osa on voitava lukea hyväksi myös ilman arvosanaa. Opintokokonaisuuden osasta suoritettut ammattiosaamisen näytöt tulee hyväksyä osaksi koko opintokokonaisuudesta annettavaa ammattiosaamisen näyttöä, mikäli näin toteutettujen ammattiosaamisen näyttöjen arviointitiedot on tallennettu kohdan 4.7 mukaisesti. Kun opiskelijan aikaisemmat opinnot, toisessa oppilaitoksessa samanaikaisesti suoritettut opin

not tai muutoin hankittu osaaminen kattavat koko opintokokonaisuuden, arvosana on merkittävä päättötodistukseen. Opiskelijan aiemmin suorittamat ammattiosaamisen näytöt, jotka kattavat koko opintokokonaisuuden keskeisen osaamisen, tulee merkitä arvosanoineen näyttötodistukseen. Jos arvosana-asteikko eroaa, on käytettävä kohdassa 4.6 olevaa arvosanojen muunto-kaavaa. Todistukseen on lisättävä viitteeksi arvioinnin antaneen oppilaitoksen nimi.

4.6 ARVOSANA-ASTEIKKO JA ARVOSANOJEN MUUNTAMINEN

1. ARVOSANA-ASTEIKKO

Arvosana-asteikosta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 603/2005, 10 §) on säädetty.

2. ARVOSANOJEN MUUNTAMINEN

Opiskelijaa tulee arvioida sen oppilaitoksen arviointikäytännön mukaan, missä hän kulloinkin suorittaa opintokokonaisuuksia tai sen osia. Jos eri oppilaitosten arvosana-asteikot eroavat toisistaan, osaamisen tunnustavan oppilaitoksen on muunnettava arvosanat ja määriteltävä vastaavuus opiskelijan eduksi. Arvosanat tulee muuntaa seuraavasti:

Lukion arvosanaasteikko (5–10)		Ammatillisen oppilaitoksen arvosana-asteikko (1–5)		Asteikko (1–3)
erinomainen	10	kiitettävä	5	3
kiitettävä	9	kiitettävä	5	3
hyvä	8	hyvä	4	2
tydyttävä	7	hyvä	3	2
kohtalainen	6	tydyttävä	2	1
välttävä	5	tydyttävä	1	1

4.7

ARVOSANAN ANTAMINEN JA ARVIOINTIAINEISTON SÄILYTTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä laissa ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (L 601/2005, 25 b §, A 603/2005, 10 §, 11 §, 13 §) on säädetty, arvosanat tutkintotodistukseen on annettava kaikista opetussuunnitelman perusteiden mukaisista opintokokonaisuuksista, myös ammatillisiin opintoihin kuuluvista muista valinnaisista opinnoista. Opintokokonaisuuden arvosanaa annettaessa on painotettava loppuvaiheen osaamista. Opintojaksojen tai ammattiosaamisen näyttöjen arviointituloksia ei voida mekaanisesti laskea yhteen eikä jakaa tai painottaa. Opintokokonaisuuden osa on voitava hyväksyä suoritetuksi myös ilman arvosanaa. Tällöin on varmistettava, että opiskelijalle pystytään antamaan opintokokonaisuudesta arvosana.

Tutkintotodistus on kokonaisuus, joka sisältää sekä päättöettä näyttötodistuksen.

Päättötodistukseen tulevan arvosanan tulee muodostua ammattiosaamisen näytön ja muun arvioinnin perusteella. Ammattiosaamisen näyttöllä on ratkaiseva merkitys siten, että ne on suoritettava hyväksytysti, jotta opintokokonaisuudesta voidaan antaa arvosana päättötodistukseen. Päättötodistukseen arvosanat tulee merkitä opintokokonaisuuksittain.

Opintokokonaisuuden ammattiosaamisen näytön arvosanasta päättämisestä on voimassa, mitä laissa (L 601/2005, 25 b §) on säädetty. Näyttötodistukseen annettavasta ammattiosaamisen näytön arvosanasta tulee opettajien ja työelämän edustajien pääsääntöisesti päättää yhdessä.

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 603/2005, 11 a §) on arviointiaineiston säilyttämisestä ja tallentamisesta säädetty, ammattiosaamisen näytön arvosana tulee tallentaa opintokokonaisuuksittain ja arviointikohteittain kohdan 4.4 Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit mukaisesti. Ammattiosaamisen näytön arvosana on perusteltava arviointiaineistossa. Jos opiskelijan suorittama ammattiosaamisen näyttö kattaa vain osan opintokokonaisuutta, on kunkin osan arvioinnin perusteena oleva aineisto tallennettava siten, että opintokokonaisuudesta on mahdollista antaa ammattiosaamisen näytön arvosana. Ammattiosaamisen näyttöjen arvosanat tulee merkitä opintokokonaisuuksittain näyttötodistukseen.

Jos 18 vuotta täyttänyt opiskelija on jättänyt pois opinnoistaan liikunnan ja terveystiedon sekä taito- ja taideaineet lain 630/98 12 §:n mukaisesti, kyseisten opintojen kohdalle merkitään päättötodistukseen viite ja alalaitaan merkintä: toteutettu lain 630/98, 12 §:n mukaisesti.

Jos yhteisiä opintoja on lisäksi opiskeltu vapaasti valittavina opintoina, ne voidaan yhdistää päättötodistuksessa yhteisten opintojen arviointiin. Tällöin yhteisten opintojen laajuus ylittää 20 ov. Päättötodistukseen tulee vapaasti valittavien opintojen yhteyteen maininta opinnoista ja alaviite: arvioitu yhteisten opintojen yhteydessä.

Valtioneuvoston päättämistä yhteisistä opinnoista (20 ov) on annettava erilliset arvosanat, jotka on merkittävä päättötodistukseen. Ammatillisiin opintokokonaisuuksiin sisältyvät yhteiset opinnot on arvioitava ammatillisten opintokokonaisuuksien osana. Opiskelijalle annettavassa opintokortissa nämä opinnot on eriteltävä osaamisen tunnustamista ja jatko-opintoja varten.

Työssäoppimisen aikana osoitettu osaaminen on arvioitava niiden ammatillisten opintokokonaisuuksien osana, joihin työssäoppiminen sisältyy. Päättötodistukseen on merkittävä erikseen näkyviin työssäoppimisen laajuus, mutta erillistä arvosanaa ei merkitä.

Opinnäytetyö on arvioitava niiden opintokokonaisuuksien osana, joihin se sisältyy. Opinnäytetyöstä on annettava myös erillinen arvosana, ja se on merkittävä päättötodistukseen.

4.8 ARVIOINNIN UUSIMINEN JA ARVOSANAN KOROTTAMINEN

Arvosanojen korottamisesta ja uusinnasta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 603/2005, 12 §) on säädetty.

4.9 ARVIOINNIN OIKAISEMINEN

Rehtorille, opettajalle tai muulle arvioinnista päätöksen tehneelle henkilölle esitetyn oikaisupyynnön jälkeiseen arviointipäätökseen tyytymättömän opiskelijan on haettava uutta oikaisua kirjallisesti.

4 OPISKELIJAN ARVIOINTI

ti toimitelmältä siten, kuin laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 601/2005, 25 c §) on säädetty.

4.10 TODISTUKSET

1. TUTKINTOTODISTUS

Tutkintotodistus on virallinen asiakirja, jonka sisällössä tulee noudattaa opetussuunnitelman tai näyttötutkinnon perusteita. Tutkintotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 603/2005, 13 §) on säädetty. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestetyssä oppisopimus-koulutuksessa tutkintotodistus on annettava samoin perustein.

Tutkintotodistuksesta tulee ilmetä, että se koostuu päättötodistuksesta ja näyttötodistuksesta. Lisäksi tutkintotodistuksessa tulee olla todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen tai kummankin nimi.

Päättötodistusosassa tulee olla seuraavat tiedot:

- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettun tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov/3 vuotta
- suoritettun koulutusohjelman nimi
- tutkintonimike
- suoritettut opinnot opintokokonaisuuksittain valtioneuvoston päätöksen 213/1999 ja valtioneuvoston asetuksen 616/2001 mukaisesti ryhmiteltyinä, niiden laajuudet ja arvosanat
- opintoviikkoihin sisältynyt opinnäytetyö, sen laajuus, nimi ja arvosana
- opintoihin sisältynyt työssäoppiminen ja sen laajuus sekä työssäoppimisen toimialue tai laajat tehtävät ilmaistuna enintään kahdella rivillä
- päiväys ja allekirjoitukset
- koulutuksen järjestäjän/oppilaitoksen leima.

Näyttötodistusosassa tulee olla seuraavat tiedot:

- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettun tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov/3 vuotta
- suoritettun koulutusohjelman nimi

- tutkintonimike
- suoritettujen ammattiosaamisen näytöt opintokokonaisuuksittain (opintokokonaisuuden nimi ja laajuus, lyhyt kuvaus opiskelijan suorittamasta ammattiosaamisen näytöstä, näyttöpaikan nimi, ammattiosaamisen näytön arvostus tai erityisopiskelijoilla lyhyt sanallinen kuvaus opiskelijan ammattiosaamisen näytöllä todennetusta ammatillisesta osaamisesta ja ammattitaidosta)
- päiväys ja allekirjoitus (toimielimen puheenjohtaja)
- koulutuksen järjestäjän/oppilaitoksen leima.

Tutkintotodistuksessa tulee olla myös seuraavat tiedot:

- todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen yhteystiedot
- koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen nimi, ellei edellä mainittu
- opetusministeriön myöntämä koulutuksen järjestämislupa
- lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti (määräyksen hyväksymispäivämäärä ja diaarinumero)
- maininta, että tutkinto on opetusministeriön hyväksymä (koulutuksen alkaessa voimassa olleen ministeriön päätöksen tai asetuksen päivämäärä ja diaari- tai asetusnumero)
- pohjakoulutusvaatimus ja tutkinnon kansallinen taso
- tutkinnon EY:n luokituksen taso
- tutkinnon tuottama jatko-opintokelpoisuus
- tutkinnon laajuuden, opintovuoden ja opintoviikon määrittely
- arvosana-asteikko
- ammattien harjoittamisesta johtuvat erityissäännökset.

2. TODISTUS SUORITETUISTA OPINNOISTA

Sen lisäksi, mitä todistuksen antamisesta on asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 603/2005, 13 §) säädetty, opiskelijalle annetaan todistus suoritetuista opinnoista, ammattiosaamisen näytöistä ja aikaisemmin hankitusta osaamisesta. Todistukseen merkitään arvosanojen lisäksi myös sellaisiin opintokokonaisuuk-

4 OPISKELIJAN ARVIOINTI

siin osallistuminen, joista opiskelija ei ole saanut vielä arvosanaa. Todistukseen kirjataan lisäksi, mitä suorituksia tutkintotodistuksen saaminen opiskelijalta edellyttää.

3. EROTODISTUS

Erotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 603/2005, 13 §) on säädetty.

4. KANSAINVÄLISEEN KÄYTTÖÖN TARKOITETTU TUTKINTOTODISTUKSEN/TODISTUKSEN LIITE

Kansainväliseen käyttöön tarkoitettu tutkintotodistuksen tai todistuksen liitteen antamisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 603/2005, 13 §) on säädetty.

4.11 ARVIOINTI ERITYISOPETUKSESSA

Opiskelijan arvioinnissa tulee noudattaa samoja periaatteita kuin muutoinkin. Kun opetussuunnitelman tavoitteita on mukautettu lain 630/98 20 §:n ja 21 § 2 ja 3 mom:n perusteella, siitä on tehtävä merkintä todistukseen. Opiskelijan tulee saada tutkintotodistus, vaikka tutkinnon tavoitteita olisikin mukautettu.

x) Mukautetuista tavoitteista on tehtävä alaviitemerkintä sekä päättötodistukseen että näyttötodistukseen. Arviointi on suoritettava mukautettuihin tavoitteisiin suhteutettuna, jolloin tavoitteille on laadittava arviointikriteerit. Arvosana-asteikon on oltava sama kuin yleensä käytössä oleva. Asetuksen 603/2005, 10 §:n mukaan erityisopetuksena järjestettävässä koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti. Opiskelijan on tiedettävä, että mukautettujen tavoitteiden mukaan suoritettu koulutus saattaa vaikuttaa jatko-opintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen.

Jos opinnot jäävät olennaisilta osin puutteellisiksi, on tutkintotodistuksen sijasta annettava todistus suoritetuista opinnoista. Sen liitteenä tulee antaa selvitys siitä, mitä opiskelija parhaiten osaa.

x) Kaikissa tutkinnoissa ja opintokokonaisuuksissa tavoitteita ei voida mukauttaa.

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnossa, lähihoitaja on otettava huomioon, että mikäli opiskelun tavoitteita on mukautettu merkittävästi, opiskelija ei voi saada tutkintotodistusta eikä terveydenhuollon ammatinharjoittamisoikeutta. Lääkehoitoa koskevaa mukauttamista ei voida tehdä.

4.12

MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN ARVIOINTI

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden oppimistulokset tulee arvioida samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Tietoja ja taitoja tulee arvioida sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollinen puutteellisuus ei vaikuta arvosanaa heikentävästi.

Jos suomi tai ruotsi ei ole opiskelijan äidinkieli, on hänen opintojaan arvioitava suomi/ruotsi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti myös siinä tapauksessa, ettei hänelle ole erikseen järjestetty suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta. Mikäli opettaja ja opiskelija yhdessä arvioivat opiskelijan suomen/ruotsin kielen taidon äidinkielen tasoiseksi, osaaminen tulee arvioida äidinkieli, suomen/ruotsin kieli -tavoitteiden mukaan. Päätötodistukseen on merkittävä, kumman tavoitteiden mukaisesti suorituksia on arvioitu, kuitenkin asteikolla 1–5.

Jos opiskelija ei ole opiskellut ruotsia/suomea toisena kotimaisena kielenä, päätötodistukseen on merkittävä, mitä hän on sen tilalla opiskellut.

Oppilaitoksen opiskelijalla, jonka äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, on oltava ennen ammattiosaamisen näyttöä sellainen kielitaito, että hän ymmärtää näyttöihin liittyvät ohjeet ja määräykset. Tuen tarve on tunnistettava ja sen perusteella suunniteltava tukitoimet yhdessä oppilaitoksen, työelämän edustajan ja opiskelijan kanssa. Ammattiosaamisen näytön arvioijat ja näytön toteutukseen osallistuvat tulee tarvittaessa valmentaa siihen, miten kulttuuriset tekijät vaikuttavat yksilöiden väliseen viestintään. Lisäksi näytön toteutukseen osallistuvat ja näytön arvioijat tulee valmentaa selkeän kielen käyttöön ohjeita annettaessa.

6

OPETUSSUUNNITELMA

OPETUSSUUNNITELMAN LAADINTA

Lain 630/98 14 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma, jonka tulee perustua tässä asiakirjassa oleviin opetussuunnitelman perusteisiin. Se tulee hyväksyä erikseen suomen-, ruotsin- ja saamenkieliseen opetukseen sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaan opetukseen. Opetussuunnitelma on laadittava siten, että se mahdollistaa opiskelijoiden yksilölliset valinnat.

OIKEUS SAADA RIITTÄVÄÄ OPETUSTA JA OHJAUSTA

Opetussuunnitelmassa on huolehdittava siitä, että opiskelijalla on oikeus saada riittävästi opetusta ja tarvitsemaansa ohjausta koulutuksen järjestämistavasta riippumatta oppilaitoksen jokaisena työpäivänä. Opiskelijan on saatava riittävästi ohjausta ja tukea myös työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen aikana.

Koulutuksen järjestäjän on vastattava myös opiskelijan itenäisten opintojen etenemisestä siten, että opiskelutehtävät suunnitellaan, opiskelijoiden työskentelyä ohjataan ja tavoitteiden saavuttamista arvioidaan. Itsenäistä opiskelua tulee seurata ja tarvittaessa tulee antaa tukiopetusta. Lähiopetuksen ja opettajan ohjauksen tulee olla keskeistä opintojen alkuvaiheessa. Kun opiskelijan itseohjautuvuus kehittyy opintojen edetessä, itenäisen opiskelun määrää ja opiskelijan vastuuta työ- ja opiskelutehtävistä tulee lisätä vähitellen, jolloin opettajan tehtävä painottuu suunnitteluun, seurantaan ja arviointiin. Opintojen laajuus ja tavoitteet on määritelty siten, että ne edellyttävät opiskelijalta 40 tunnin työpanosta viikossa. Oppilaitoksen on huolehdittava siitä, että tavoitteet saavutetaan.

OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ

Opetussuunnitelmaan tulee sisällyttää kaikkia koulutusaloja ja tutkintoja varten yhteinen osa ja tutkinnoittain eriytyvät osat. Yhteisessä osassa määritellään kaikille koulutusaloille yhteisten periaatteiden ja menettelytapojen ohella tarvittavin osin koulutusaloittain eriytyvät osat.

Yhteisen osan tulee sisältää

- keskeiset arvot ja toiminnan kehittämisstrategiat ja suunnitelma opetukseen liittyvästä yhteisöllisyyttä vahvistavasta toiminnasta, joka tarjoaa mahdollisuuden arvopohdintaan ja kulttuuriperintöön perehtymiseen
- koulutukselle asetetut tehtävät sekä tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi
- koulutuksen järjestämisen peruskoulutuksena ja näyttötutkintona
- opetuksen järjestämisen (lähi-, etä-, monimuoto-opetus, oppisopimuskoulutus)
- henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinta-periaatteet
- osaamisen tunnustamisen periaatteet
- opintojen tarjonnan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa
- opinto-ohjaukseen liittyvien tukipalvelujen järjestämisen
- suunnitelman kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteutuksesta
- suunnitelman opiskelijahuollon järjestämisestä sekä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisestä
- työssäoppimisen järjestämisen periaatteet ja menettelytavat
- erityisopetuksen ja siihen liittyvien tukipalvelujen järjestämisen periaatteet
- maahanmuuttajaopiskelijoiden opetuksen järjestämisen periaatteet
- opiskelijan arvioinnin ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisen periaatteet (L 601/2005, 25 a §) henkilöstön ammattitaidon kehittämissuunnitelman: tavoitteet, toteutuksen ja menetelmät, joilla kehitystä arvioidaan

4 OPISKELIJAN ARVIOINTI

- kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen ja yhteisten painotusten toteuttamisen periaatteet
- itsearvioinnin toteuttamissuunnitelman.

Tutkinnoittain tulee tehdä suunnitelma

- opintojen järjestämisestä
- yhteisten opintojen ja ammatillisten opintokokonaisuuksien tarkennetuista tavoitteista ja sisällöistä sekä opinnoissa etenemisestä
- opintokokonaisuuksien muodostumisesta: opintojaksoista, projekteista ja muista opiskeltavista kokonaisuuksista sekä työssäoppimisesta
- opiskelijan arvioinnin toteuttamisesta siten, että se sisältää toimielimen hyväksymän suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista
- opintokokonaisuuksien arvioinnista siten, että se sisältää opintokokonaisuuksien arviointikriteerit ja -menetelmät sekä kaikki arvosanojen saamiseksi vaadittavat opintosuoritukset
- osaamisen tunnustamisesta.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

- Jotta yksilöllinen valinnaisuus toteutuu, opetussuunnitelman pohjalta laaditaan henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat, joissa on otettava huomioon opiskelijan valinnat, osaamisen tunnustaminen, työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt.

Suositus työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta ja ammattiosaamisen näytöistä

Allekirjoittaneet valtion, kuntien ja työelämän keskusjärjestöjen edustajat suosittelevat seuraavaa:

Osaavat ja uudistuskykyiset työntekijät ja yrittäjät varmistavat Suomen kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin. Ammattikoulutuksen kehittämisen päämääränä on vahvistaa suomalaisen työelämän ja ammatillisen koulutuksen kilpailukykyä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä väestön ammattiosaamista kohottamalla sekä tukemalla työelämälähtöistä innovaatiotoimintaa. Kehittämisen keskeisiä tavoitteita ovat koulutuksen laadun, työelämävastaavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen sekä opiskelijoiden työelämään siirtymisen tehostaminen. Tavoitteet korostavat koulutuksen ja työelämän syvenevän yhteistyön tarvetta.

Ammattikoulutuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa tarvitaan laajaa ja monipuolista yhteistyötä koulutuksen järjestäjien ja yritysten ja muiden työpaikkojen kanssa sekä yhteistyötä kaikilla hallinnon tasoilla. Yhteistyö korostuu etenkin työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa työssäoppimisen jaksoilla ja oppisopimuskoulutuksessa sekä ammattiosaamisen näytöissä.

Ammatilliseen peruskoulutukseen on liitetty vähintään 20 opintoviikon laaju-

nen työssäoppiminen asteittain vuodesta 1999 lukien. Työpaikoilla tapahtuvien työssäoppimisen jaksojen sisällön ja laadun kehittäminen on keskeinen tehtävä. Oppisopimuskoulutus on työelämälähtöinen ammatillisen koulutuksen järjestämisuoto. Oppisopimuskoulutuksen laatua ja vaikuttavuutta parannetaan kehittämällä työpaikalla tapahtuvaa koulutusta ja siihen kytkeytyvää tietopuolista opetusta.

Ammatillisiin perustutkintoihin liitetään viimeistään 1.8.2006 lukien koulutuksen laadun varmistamiseksi ammattiosaamisen näytöt. Ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamista varten koulutuksen järjestäjät asettavat toimielimiä, joihin tulee kuulua koulutuksen järjestäjää, opettajia, opiskelijoita sekä työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä. Ammattiosaamisen näytöissä opiskelija osoittaa käytännön työtehtävissä, miten hyvin hän on saavuttanut työelämän edellyttämän ammattitaidon. Vuosille 2005 – 2007 solmitussa tulopoliittisessa sopimuksessa työmarkkinakeskusjärjestöt ovat sopineet ammattiosaamisen näyttöjen käytönoton edistämisestä.

Suosituksen tavoitteena on

- parantaa ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta,
- edistää tutkinnon suorittaneiden työllistymistä,
- turvata mahdollisuudet korkeatasoisen ammattiosaamisen hankkimiseen,
- turvata työpaikalla tapahtuvan oppimisen paikat nuorille,
- varmistaa mahdollisuudet ammattiosaamisen näyttöihin,
- vahvistaa ammattikoulutuksen vetovoimaa ja arvostusta.

Osapuolet sitoutuvat keskinäisen yhteistyön avulla

- hankkimaan riittävästi laadullisesti korkeatasoisia työpaikkoja työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä varten,
- kehittämään opiskelijoiden ohjausta ja oppimisen tukitoimia ammattiopistoissa ja työpaikoilla,
- vahvistamaan työpaikalla tapahtuvaa ohjausta, laajentamaan työpaikkaohjaajien koulutusta ja vahvistamaan työelämän asiantunte-musta ammattikoulutuksessa,
- kehittämään ja laajentamaan opettajien työpaikoilla tapahtuvaa osaamisen päivittämistä ja uudistamista sekä työelämäyhteistyötä opetuksen kehittämiseksi työelämää vastaavaksi,
- edistämään työelämän laadunhallinan, työturvallisuuden ja ammattiosaamisen merkitystä työvoiman ja organisaatioiden kehittämisessä,
- lisäämään työelämän osallistumista työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja näyttöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin,
- toteuttamaan työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä edistäviä ja kehittäviä hankkeita.

Koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat kirjallisesti työpaikalla tapahtuvan oppimisen toteuttamisesta. Myös ammattiosaamisen näytöistä koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat kirjallisesti. Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt toteutetaan pääsääntöisesti ilman työsopimussuhdetta eikä opiskelijalle tai työnantajalle tällöin makseta

palkkaa tai korvausta. Oppisopimus perustuu opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen. Suosituksen toimilla ei ole tarkoitus korvata yrityksen tai muun organisaation henkilöstöä eikä vaikuttaa olemassa olevan henkilöstön palvelussuhteisiin.

Allekirjoitukset

Helsingissä 2. päivänä marraskuuta 2005

Pääministeri Matti Vanhanen

Opetusministeri Antti Kalliomäki

AKAVA

SUOMEN KUNTALIITTO

ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO EK

SUOMEN YRITTÄJÄT

KUNNALLINEN TYÖMARKKINALAITOS

TOIMIHENKILÖKESKUSJÄRJESTÖ STTK

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

VALTION TYÖMARKKINALAITOS

SUOMEN AMMATTIJÄRJESTÖJEN KESKUSJÄRJESTÖ SAK

LIITE 5 LOMAKE NÄYTÖN ARVIOINNIN TALLENTAMISELLE

Opintokokonaisuus	<ul style="list-style-type: none"> • näytettävänä opintokokonaisuuden osa • näytettävänä koko opintokokonaisuus
Opiskelija	Tutkinto / Koulutusohjelma / Ryhmä
Oppilaitos	Näytön ajankohta
Näytön suorituspaikka	
Lyhyt kuvaus näytöstä	

ARVIOINTI

Arviointikohteet	opiskelija	työ- elämän edustaja	opettaja	yht. arv.
1. Työprosessin hallinta				
2. Työtehtävän hallinta				
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta				
4. Työturvallisuuden hallinta				
5. Ydinosaaminen				
6. Yhteiset painotukset				

PERUSTELUJA

SUUNNITELMA NÄYTÖN TÄYDENTÄMISESTÄ / UUSIMISESTA

Paikka ja aika _____ / _____

Allekirjoitukset ja nimen selvennykset

Opiskelija

Työelämän edustaja

Opettaja

LIITE 6

Esimerkkilän seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Esimerkkilän ammattioppilaitos

TUTKINTOTODISTUS

PÄÄTTÖTODISTUS

LUONTO- JA YMPÄRISTÖALAN PERUSTUTKINTO, 120 ov/3 vuotta

Ympäristöalan koulutusohjelma, ympäristönhoitaja

Tiiti Tokko (300681- 6148)

Opinnot	Opintojen laajuus	Arvosana	
Ammatilliset opinnot, 90 ov			
Luonto- ja ympäristöalan osaaminen	20 ov	hyvä	4
Ympäristönhoito	20 ov	hyvä	4
Vesihuolto	20 ov	hyvä	3
Vesistöjen kunnostus ja hoito	20 ov	hyvä	4
Kulttuuriympäristöjen hoito	10 ov	hyvä	3
Yhteiset opinnot, 20 ov			
Äidinkieli/suomi	4 ov	hyvä	3
Ruotsi	1 ov	hyvä	3
Englanti	2 ov	kiitettävä	5
Matematiikka	3 ov	hyvä	3
Fysiikka ja kemia	2 ov	hyvä	4
Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	1 ov	hyvä	3
Terveystieto	1 ov	hyvä	4
Liikunta	1 ov	hyvä	4
Taide ja kulttuuri	1 ov	tydyttävä	2
Ympäristötieto	2 ov	kiitettävä	5
Tieto- ja viestintätekniikka	2 ov	hyvä	3
Vapaasti valittavat opinnot, 10 ov			
Yritystoiminta	3 ov	hyvä	3
Pienkoneiden korjaus	5 ov	kiitettävä	5
Englanti ¹⁾	2 ov	hyvä	4

Opintoihin sisältyvät

Opinnäytetyö (2 ov) ”Kaskerran järven kunnostustyö” hyväksytty arvosanalla hyvä 4
Työssäoppiminen (20 ov) on suoritettu luontopolun ja ympäristön hoito-ohjelman suunnittelun sekä vesihuoltokartoituksen, vesistöjen tilan arvioinnin ja kunnostuksen tehtävissä.

¹⁾ Opinnot on suoritettu Kaarinan lukiossa

31.5.2005

rehtori/johtaja

leima

opettaja

NÄYTTÖTODISTUS

LUONTO- JA YMPÄRISTÖALAN PERUSTUTKINTO, 120 ov/3 vuotta Ympäristöalan koulutusohjelma, ympäristönhoitaja

Tiiti Tokko (300681- 6148)

Opinnot	Opintojen laajuus	Arvosana	
Ammatilliset opinnot, 90 ov			
Luonto- ja ympäristöalan osaaminen 1. Luontopolun suunnittelu ja merkkäminen maastoon, Kaarinan kunta 2. Luontopolulle kestävä kehitystä noudattavien ohjeiden laatiminen, Kaarinan kunta	20 ov	kiitettävä	5
Ympäristönhoito Muksulan päiväkodin ympäristöohjelman laatimiseen osallistuminen ympäristösertifiointia varten, Muksulan päiväkotiki, Kaarinan kunta	20 ov	hyvä	4
Vesihuolto Vesinäytteiden ottaminen vesihuoltokartoitusta varten Vesijärven seutukunnan uimahalleissa, BioClean pienpuhdistamo	20 ov	hyvä	3
Vesistöjen kunnostus ja hoito Kaksikerran järven kunnostus; ruoppaus, kaislan niitto ja laiturin asennus, Vesipojat Oy	20 ov	hyvä	3
Kulttuuriympäristöjen hoito Kaksikerran järven kunnostus; ruoppaus, kaislan niitto ja laiturin asennus, Vesipojat Oy	10 ov	hyvä	3

31.5.2005

toimielimen puheenjohtaja

leima

(Nimi) oppilaitos kuuluu (koulutuksen järjestäjän nimi), jolla on opetusministeriön myöntämä koulutuksen järjestämislupa (pvm, dnro).

Oppilaitoksen yhteystiedot:

Osoite
puh.
e-mail:
internet:

Koulutus on opetusministeriön ja Opetushallituksen alaista ja sitä säätelee ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (630/98) ja asetus (811/98) muutoksineen.

Koulutuksessa on noudatettu Opetushallituksen määräystä opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteista (23.04.2001, dnro 25/011/2001) muutoksineen.

Tutkinto on perusopetuksen jälkeinen opetusministeriön hyväksymä (1.3.2002, A 216/2001) ammatillisen peruskoulutuksen tutkinto.

Ammatillinen perustutkinto sijoittuu EY:n luokituksen tasolle 3 (85/368/ETY).

Tutkinto antaa jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin.

Tutkinnossa 120 opintoviikkoa (ov) vastaa kolmen vuoden opintoja, 40 opintoviikkoa vastaa yhden vuoden ja yksi opintoviikko 40 tunnin opintoja.

Arvosana-asteikko	Kiitettävä	5
	Hyvä	4 ja 3
	Tyydyttävä	2 ja 1

Ammatinharjoittamisesta johtuvat erityissäännökset: --